CORNELIU DIMA-DRĂGAN

BĂLCESCU LA MĂRGINENI

LUCRĂRI EDITATE DE

MUZEUL MEMORIAL „NICOLAE BĂLCESCU"

SOCIETATEA „PRIETENII MUZEULUI BĂLCESCU"

Studia et acta musei „Nicolae Bălcescu"
1969. 424 p. + 5 pl. ilustr. + 7 h. 31 lei.
1970/1971. 772 p. + 7 pl. ilustr. + 1 arbore genealogic. 50 lei.

Nicolae Bălcescu, **Privire asupra stării de față, asupra trecutului și viitorului Patriei noastre.**
Ediția I. Bălcești pe Topolog, 1970. Epuizat.
Ediția a II-a. Bălcești pe Topolog, 1971. 48 p. 4 lei.

Cornelia Bodea, Paul Cernovodeanu și Horia Nestorescu-Bălcești, **Vatra Bălceștilor**. Studiu și documente. 1652—1866. Bălcești pe Topolog, 1971. 248 p. + 10 pl. ilustr. + 4 arbori genealogici. 12 lei.

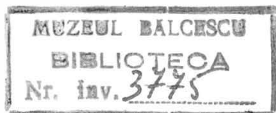
Studii vîlcene. Istorie. Artă. Etnografie și Folclor. Bibliografie. Atlas istoric vîlcean. Rîmnicul Vîlcii, 1971. 224 p. + 1 h. 10 lei.

File vîlcene. Scriitori vîlceni. Vechi tiparnițe. Istorie. Artă. Turism. Bălcești pe Topolog, 1972. 208 p. + 4 pl. ilustr. color + 1 h. 20 lei.

Arcade — 125. Foaie omagială editată cu prilejul aniversării revoluției române de la 1848. Bălcești pe Topolog, iunie 1973. 8 p. 1 leu.

Corneliu Tamaș, Petre Bardașu, Sergiu Purece și Horia Nestorescu-Bălcești, **Răscoala țărănească din 1907 în județul Vîlcea**. Studiu și documente. Cu o prefață de prof. univ. Vasile Maciu. Îngrijirea ediției și Studiul introductiv de Horia Nestorescu-Bălcești. Bălcești pe Topolog, 1974. LXXXIV + 446 p. + 9 tabele + 1 h. + 8 pl. ilustr. 30 lei.

Corneliu Dima-Drăgan, **Bălcescu și alți deținuți politici la Mărgineni.**
Ediția I. Bălcești pe Topolog. 1974. Epuizat.
Ediția a II-a. Bălcești pe Topolog. 1975. 80 p. + 16 pl. ilustr. 6 lei.

BĂLCESCU
și alți deținuți politici
la MĂRGINENI

Din lucrările membrilor
Societăţii „Prietenii Muzeului Bălcescu"

Ediţia I — 1974
Ediţia a II-a — 1975

Coperta :
DUMITRU DĂNILĂ

Apare sub îngrijirea secretarului general
al Societăţii „Prietenii Muzeului Bălcescu"
HORIA NESTORESCU-BĂLCEŞTI

CORNELIU DIMA-DRĂGAN

BĂLCESCU
şi alţi deţinuţi politici
la MĂRGINENI

Ediţia a doua

SOCIETATEA „PRIETENII MUZEULUI BĂLCESCU"
Bălceşti pe Topolog, 1975

MUZEUL BĂLCESCU
BIBLIOTECA
Nr. inv. 3775
MUZEUL MEMORIAL
NICOLAE BĂLCESCU

Călătorul care venea, pînă acum douăzeci de ani, de la Ploiești, pe vechiul drum al Tîrgoviștei, întîlnea sub ultimele culmi păduroase ale Carpaților, pe valea pîrîului Cricovul Dulce turlele înalte ale unei biserici de demult, prinse în strînsoarea unui zid de cetate. Era mănăstirea Mărgineni, ctitorie falnică a Cantacuzinilor și lăcașul de surghiun al iuncărului Nicolae Bălcescu.

Din candela timpului a picurat însă ultima lacrimă a amintirii și toate zidurile cantacuzinești s-au prăvălit în uitarea fără întoarcere, sub o povară nemiloasă și nedreaptă. S-a risipit, fără să aflăm și fără să ne doară, un sanctuar al istoriei noastre zbuciumate,

în care nu vom mai putea păşi niciodată, deşi toţi am fi fost datori să ne purtăm sufletele către locul de petrecere al postelnicului Constantin Cantacuzino, cel ucis în 1663 de intrigile unei fracţiuni boiereşti antinaţionale, şi de surghiun al tînărului Nicolae Bălcescu, cel care a căutat în revoltă mîntuirea ţării de asuprirea naţională şi socială.

Dincolo de zidurile, ce nu mai închid azi decît un loc viran pietruit cu lespezi funerare a rămas uitată bolniţa mănăstirii, transformată de oameni în biserică de sat.

Şi totuşi, dacă vrem să cunoaştem şi să regăsim aceste locuri pierdute, va trebui să încercăm a rectitori totul din însemnări trecute şi vechi catagrafii, din arhive şi icoane.

MĂNĂSTIREA

Cel mai îndepărtat glas al istoriei amintește, la anul 1486, de un vad de moară, în Teleajen, al *mănăstirii de la Cricov,*[1] ctitorită, nu cu mult înainte, de „Drăghici dvornic ot Mărgineni“ [2], de la care i se va așeza, în timp, numele [3].

Sihastră, în timpurile sale mai vechi, mănăstirea a fost întărită cu ziduri de cetate în vremea postelnicului (1646) și a stolnicului Constantin Cantacuzino (1681), păzind nu numai icoane și morminte, ci și nenumărate averi.

[1] Arh. St. Buc., manuscris nr. 454, f. 143v—144. Document datat : Tîrgoviște, 10 septembrie 6995 (1486).

[2] Despre neamul boierilor Mărgineni și mănăstirea cu același nume, vezi : George D. Florescu. *Boierii Mărgineni din secolele XV* și *XVI*. Studiu genealogic, Văleni de Munte, 1930, 103 p.

[3] La 22 noiembrie 1517 era amintită sub forma : „mănăstirea lui Drăghici de la Cricov“ (Arh. St. Buc., ms. 454, f. 140—141) ; la 15 iunie 1538, sub denumirea de „mănăstirea Drăghicești“ (Ibid., f. 110v—111) ; la iunie 1569 reintîlnim o formă mai veche, „mănăstirea Cricoveni“ (Ibid., f. 230v), pentru ca în secolul al XVII-lea și ulterior să fie numită invariabil mănăstirea Mărgineni. Vezi și : T. G. Bulat. *Mărginenii, o veche și bogată ctitorie prahoviană închinată sfîntului munte Sinai,* în : *Glasul bisericii,* 1966, nr. 11—12, p. 1072—1087.

O gramată patriarhală, din mai 1681, i-a recunoscut și întărit situația de „stavropighială“, fiind pusă sub ascultarea nemijlocită a ctitorilor și a egumenului Cornilie, numit cu voia stolnicului Constantin Cantacuzino [4].

Nu prea departe de mănăstire, la Filipeștii de Tîrg, postelnicul Constantin Cantacuzino ridicase,

[4] În: *Documentele Hurmuzaki,* vol. 14, partea I, p. 240—241 (328).

„Deoarece deci şi acum ni s-a adus înainte cum că se află o sfîntă mănăstire în Țara Românească, la Mărgineni, cu hramul preamarilor Voevozi, care s-a clădit la început de către cei de demult răposați strămoşi ai preastrălucitei şi de Dumnezeu iubitoare doamne Ilinca, aşa zişii Filipeştii, iar apoi cu vremea, dărămîndu-se, a fost înoit şi scăpat de cădere de către soțul cel de preabun neam al acesteia, cel de trei ori fericit domn Marele Postelnic, dumnealui Constantin Cantacuzino, care, mişcat de dumnezeiască iubire şi purtînd în suflet multă iubire de cele dumnezeieşti... a chemat la lumină, cu toată îngrijirea şi cu mînă darnică, cu cheltuieli nu puține, acea sfîntă mănăstire, împodobind-o în frumusețe..., dar din oarecari valuri ale vremii... pentru care şi această sfîntă mănăstire, lipsită de adevărat cîrmuire şi îngrijire a ctitorilor săi inşişi, ***mai că s-a prăpădit,*** în mîini pline de nelegiuire şi de silnicie... averea s-a adus înapoi, dăunăzi, la rînduiala casei... de dumnealui Constantin Cantacuzino (stolnicul)“.

La 26 iulie 1865, deschizîndu-se cufărul cu obiecte de cult mai valoroase luate, în 1863, de la mănăstirea Mărgineni, pentru Muzeul național de Antichități, s-au aflat 10 linguri de masă de argint cu inscripția ***„Cornilie Egumen M-rei Mărgineni. an. 1717“*** şi alte două cu aceeaşi inscripție, dar din anul 1718. Cornilie fusese deci cel mai consecvent păstrător şi adăugător la averile mănăstirii, înainte de închinarea ei mănăstirilor greceşti de la muntele Sinai. (Arh. Stat. Buc., Fond Ministerul Instrucțiunii dosar nr. 1250/1863, f. 155r).

în vremea lui Matei Basarab, şi un frumos palat, care anticipa, prin arhitectura sa, marea epocă brîncovenească de la sfîrşitul aceluiaşi veac. După moartea Postelnicului, Mărginenii mănăstirii şi casele de la Filipeşti au rămas stolnicului Constantin Cantacuzino, care petrecea aici, în linişte, multe zile şi nopţi de desfătare spirituală, în mijlocul multelor sale cărţi adunate din toată lumea.

La începutul lunii septembrie a anului 1705, domnitorul Constantin Brâncoveanu, „cunoscînd că iaste vremea preumblării, răcorindu-să şi vremea" — după cum notează Radu Greceanu — „dimpreună cu toată casa mării-sale şi cu toată boierimea, au purces den Tîrgovişte şi, fiind rugat dă boierii ce se afla în Praova ca să meargă pă la satele lor, măriia-sa, ca un domnu blînd şi înţelept, priimind, au mersu". Primul popas l-a făcut, după relatarea aceluiaşi cronicar, „pre la Mărginenii Mănăstirii", fiind, de altfel, şi în drum [5]. Mănăstirea ca şi palatul de la Filipeşti trăiau atunci epoca cea mai bogată din îndelungata lor istorie.

Moartea Stolnicului şi intrarea trupelor austriece, în toamna lui 1716, cînd, de altfel, şi domnitorul Nicolae Mavrocordat a fost făcut prizonier, aveau să marcheze începutul unei perioade de decădere în starea mănăstirii cantacuzineşti. O cronică grecească a Ţării Româneşti aminteşte chiar, pe larg, despre retragerea oştilor austriece la Mărgineni ca într-o cetate de mare rezistenţă militară: „Dar el [colonelul austriac], văzînd că Curtea domnească e neisprăvită şi că şederea într-însa nu va fi

[5] *Istoria domniei lui Constantin Basarab Brâncoveanu Voievod*. Ediţie critică de Aurora Ilieş, Buc. 1970, p. 155.

fără primejdie în caz de năvală, luînd tunurile Curții domnești [din Tîrgoviște] s-a îndreptat spre mănăstirea Mărgineni, care era împrejmuită bine de ziduri, și acolo săpînd un șanț și făcînd parcăne și strîngînd multe provizii și ocupînd toate acele locuri, prăda prin cătanele lui pe vrednica de plîns Țara Românească și făcînd incursiuni pînă la Dunăre ataca pe Turcii din vecinătate, omorînd pe unii și făcînd prizonieri pe alții“ [6].

Deschizînd porțile mănăstirii trupelor austriece egumenul Cornilie, om de casă al Cantacuzinilor, intra, de fapt, într-un acut conflict cu domnitorul Nicolae Mavrocordat. Acesta avea să profite de situația creată, și, chiar la începutul celei de a doua domnii în Țara Românească, la 18 septembrie 1720, închina mănăstirea Mărgineni sfîntului munte Sinai, schimbînd astfel și pe egumenul acestui vechi așezămînt bisericesc. Actul domnesc de închinare se referea, pe larg, la trădarea lui Cornilie din 1716: „[Mănăstirea Mărgineni] nefiind închinată și supusă pînă acum la altă parte, mai tare, ci era slobodă și supt o stăpînire și chiverniseală proastă a egumenului ci să întîmpla după vremi, să pricinuia de la acel igumen nu numai lucruri necuviincioase și făr debună orînduială, ci uneori și pagube și primejdii spre desăvîrșita pierzarea mănăstirii, precum s-au întîmplat în trecuta vreme in igumeniia unui ieromonah anume Cornilie, nestătătoriu și împărecheor fiind, carele pre lîngă alte ale lui neajungeri de minte, pre vremea care s-au întîmplat războiul puteanicii Împărății a Othomanilor cu Nemții,

[6] D. Russo. *Studii istorice greco-române,* vol. 2, p. 447 (Cronica Țării Românești de M. Grigoras).

au socotit a face și apostasia și au dus și cătana oaste nemțească în mănăstire și o au hrănit în multe zile, și după întoarcerea Neamților s-au primejduit mănăstirea a să strica den temelie de putearnica othomanească Împărăție“ [7].

În cuprinsul unui singur veac mănăstirea a suferit, în 1742, și în 1802, distrugerile catastrofale ale unor puternice cutremure fiind, practic, reclădită, de două ori. Pisania mănăstirii relata, de altfel, pe scurt, întreaga istorie a vechiului așezămînt cantacuzinesc: „Această dumnezeiască biserică cu hramul sfinților prea marilor îngeri care duc cetele îngerești s-a zidit *întîiu* de cel de căpetenie ctitor al ei, Marele Vornic Drăghici Mărgineanul, din vestitul neam al Filipeștilor, și în anul Mîntuirii 1646, fiind domn Matei Basarab Voevod, cum era învechită și stricată, s-a înălțat *a doua oară*, de către prea sfințitul episcop și egumen al Mărginenilor chir Partenie și de către Marele Postelnic dumnealui Constantin [Cantacuzino] și de către Marele Vistier dumnealui Istratie și de către Logofătul dumnealui Pană [Filipescu], fiul lui Dumitrașcu Logofătul din Mărgineni; iar, după 96 de ani căzînd de cutremur, s-a înălțat *a treia oară* sub Mihai Racoviță Voievod, de către chir Antim arhimandritul și egumenul cel din Sinai la anul 1742; și, la urmă, în 1802, Octombrie 14, din nou s-a dărîmat de cutremurul cel groaznic o parte din zidul

[7] N. Iorga. *Două hrisoave domnești pentru mănăstirea Mărgineni închinată Muntelui Sinai.* În: *Analele Academiei Române*, Men. Sect. Ist., seria III, tomul XVII (1935—1936), p. 13—17 și Arh. Stat. — Buc., ms. 455, f. 2r—5v.

de împrejmuire și toată aripa dreaptă a chiliilor și însăși biserica aceasta pînă în temelii ; deci acum *a patra oară* s-a înălțat din temelie sub prea strălucitul nostru Domn Io Constantin Alexandru Ipsilanti Voievod și sub prea sfințitul Mitropolit al Ungro-Vlahiei chir Dosoftei, cu îngrijirea și cheltuiala sfințitului egumen de Mărgineni, chir Ioachim Sinaitul, cel din Bulgari, în anul Mîntuirii *1806,* luna lui August 6" [8].

La opt ani după cea de-a doua ctitorie — cantacuzină — a Mărginenilor, Paul de Alep vizitează și admiră mănăstirea, lăsîndu-ne și prima descriere a ei, în a sa amplă relatare a *Călătoriilor Patriarhului Macarie de Antiohia.*

După un lung popas la Tîrgoviște, bogata capitală a lui Matei Basarab, drumul călătorilor arabi a trecut pe la Mărgineni și Filipești, unde au fost oaspeți ai postelnicului Constantin Cantacuzino.

„Această mănăstire el [postelnicul] o zidise din temelie — preciza Paul de Alep —, astfel încît să atragă admirația privitorului. Biserica are o cupolă înaltă centrală și trei tubernacole, fiecare cu cîte o frumoasă cupolă. Dinaintea porții este, de asemenea, o vastă cupolă rotundă cu mai multe arcuri".

Foișorul de la intrare era pictat, în interior, cu minunate fresce, „executate în aur pe peretele gol" încît privitorul rămîne uimit de strălucirea solară a scenelor. Din foișor, „o scară lungă conduce la ușa bisericii", evident, artistic sculptată, interiorul bisericii fiind și el, în întregime, acoperit de fermecă-

[8] N. Iorga. *Inscripții din bisericile României,* vol. I, Buc., 1905, p. 93—94 (189).

toare fresce, pe care Paul de Alep nu le putea asemui decît cu picturile moldovenești de la Trei Ierarhi.

Clopotnița, separată de corpul bisericii, era „peste măsură de frumoasă, fiind pe din afară toată acoperită cu felurite tablouri zugrăvite pe mortar, care ai crede că sînt marmură albă și colorată, și mozaic de toate formele și culorile". La bază, clopotnița era „rotundă", pentru ca deasupra să se înalțe sub formă octogonală, „avînd în culme opt arcuri, de care sînt atîrnate clopotele".

Trapeaza, clădită „lîngă biserică, pe un loc înalt, cu vedere la mănăstire și la o luncă", era impresionant de „lungă și lată, și cu multe ferestre boltite", pereții fiind împodobiți cu aceleași fascinante picturi.

Atunci, la mijlocul veacului al XVII-lea, mănăstirea era zidită numai, „între munți și păduri și înconjurată de bălți cu pește". Astăzi, la Mărgineni, în satul în care s-a născut Ion Luca Caragiale, zările s-au deschis, iar pădurile s-au retras către munte.

Nu prea departe, pe o vastă înălțime, se arăta „palatul Postelnicului [de la Filipești], clădit din ziduri princiare, care uimesc simțirea și sînt mai frumoase decît acelea din capitală" [9].

[9] *The travels of Macarius Patriarch of Antioch :* written by his attendand archedeacon, *Paul of Aleppio,* in arabic. London, 1836. (2 vol.) Textul citat, în vol. 1, p. 157—161. Prima traducere a textului, în : *Arhiva istorică a României* (B. P. Hașdeu), Buc., 1865, vol. I, partea 2, p. 108—109.

Reclădită de două ori în răstimp de numai un secol, mănăstirea și-a pierdut treptat strălucirea și, mai ales, armonia sa originară [10].

Fără gravuri sau desene de epocă, imaginea mănăstirii, de după refacerea din 1806, apare totuși, în tiparele dure ale unei catagrafii din 1823 și 1828.

Două incinte, împrejmuite cu ziduri, închideau sumedenii de acareturi și chilii. Astfel, în prima curte, în care se intra printr-o poartă păzită de o încăpere „cu înveliș dă șindrilă veche", se aflau: un grajd, o povarnă, „învelită cu trestie, pentru făcut rachiu la trebuința mănăstirii", un șopron pentru cai, „o găinărie" și un alt șopron, în care lucrau lemnarii mănăstirii, o magazie de zid acoperită tot cu trestie, două porumbare mari și unul mai mic și, în sfîrșit, trei „ceșmele dă zid", însă două cu apă iar una fără dă apă".

Printr-o poartă de fier, trecută pe sub înălțimile unui paraclis cu clopotniță, cu zugrăveala stricată de scurgerea anilor, se pătrundea în ograda cea mică a mănăstirii, unde se înșirau de-alungul zidurilor, treizeci și două de „odăi" [chilii], pa-

[10] Cf. N. Iorga. *Sate și mănăstiri din România*. Ed. a 2-a, Buc., 1916, p. 210—211: „Înzestrată cu multe moșii, mînăstirea a dus o viață asigurată, pînă ce un cutremur îi dărîmă zidurile la începutul veacului al XIX-lea. Ea se ridică din nou astfel de cum a fost; egumenii greci îi dădură, atunci și mai tîrziu, pînă după 1840, colonete de tencuială, o văpseală bătătoare la ochi, icoane nouă și scumpa catapeteasmă de marmură necioplită. Dar ei nu-i putură întregi liniile armonioase de la început, și din ceea ce au fost atunci Mărginenii nu se mai vede decît piatra de inscripție cu vulturul împărătesc, ce zace într-un colț, după ce s-a prăbușit prin cutremur din fațada dărămată".

trusprezece „cămări“, cu două beciuri. Şirul chiliilor era întrerupt de un alt paraclis, mai mic, fără clopotniță.

În mijloc, *biserica* cea mare, cu două turle şi „patru cruci de tinichea cu băşici prefăcute la leat 1802“, după cutremur.

Învelită cu şindrilă, biserica era pardosită, în interior şi în anvon cu dale de piatră albă, iar „catapeteazma cu răstignirea i cu uşile împărăteşti de lemn: săpate şi poleite“. Uşa de la intrare era şi ea „de lemn săpată fără de fier“, iar cum intrai, „în dreapta, la bărbaţi, sînt şaptesprezece jeţuri bez cel domnesc, iar al mitropolitului s-au scos de s-au mai lărgit biserica, şi de-a stînga [la femei] nooăsprezece iar în tindă patrusprezece da dreapta, şi opt de-a stînga“[11].

Aşa arăta mănăstirea Mărgineni şi în vara anului 1841, cînd Nicolae Bălcescu îşi începea vremea de trist şi pustiitor surghiun, numai că zidurile şi o mare parte a chiliilor stăteau încă năruite sau crăpate, în frigul şi umezelile unor ierni şi toamne trecute, căzute fiind de la cutremurul din 11 ianuarie 1838. Atunci, zidul cel mare al mănăstirii „s-au 'crăpat foarte tare şi la colţul despre miază noapte au căzut la de trei stînjeni“, chiliile s-au dezlipit de pereţi, „pe alocurea mai mult de două palme“, şi aproape toate sobele şi coşurile s-au fărămat, distrugînd duşumelele şi acoperişurile chiliilor [12].

[11] Arh. St. Buc., Bunuri publice, M-rea Mărgineni, pachet XIII, doc. nr. 9, f. 1r.

[12] Ibid., Dosare mănăstireşti, M-rea Mărgineni, dosar nr. 84/1838.

Falnica ctitorie cantacuzină era numai un pustiu tărîm al dezolării, al tristeţii, al suferinţii.

În afară de călugări, din ce în ce mai săraci şi mai uitaţi de dumnezeu, aici hălăduiau, în spasmele lor damnate, cîţiva preoţi sau tîrgoveţi cu minţile aiurea, trimişi să-şi petreacă viaţa lor neştiută şi fantasmă în strînsoarea zidurilor şi a munţilor, alături de un număr de osîndiţi la temniţă pentru ucideri sau pentru hoţii.

Singurătatea avea aici aripi de liliac.

TEMNIȚA

La 10 septembrie 1832, printr-un ordin al generalului Kiseleff, surplusul de arestați, al cărui număr era într-o continuă creștere, de la Giurgiu și Snagov, locuri mai vechi de detenție, urma să fie transferat sistematic la mănăstirea Mărgineni [13]. Așa a început a doua istorie a Mărginenilor, traversată de suferințele și suspinele arestaților din veac.

De fapt, ordinul generalului Kiseleff întărea o practică inaugurată mai înainte, de vreme ce, la 10 iulie 1832 erau trimiși la Mărgineni primii doi arestați, pentru omor [14].

În trecut, mănăstirea mai fusese aleasă, sporadic, drept loc de exil, mai cu seamă, pentru unii adversari politici ai domniei.

De aici, de la Mărgineni, unde erau exilați de Grigorașcu Ghica, scriau Radu Crețulescu și fiul său, Pîrvu, în luna august 1674, fostului mitropolit Theodosie, arestat de același voievod și ținut la mă-

[13] Ibid., Bunuri publice (Țara Românească), fond M-rea Mărgineni, pachet XV/1832.

[14] Ibid., Dosare mănăstirești, M-rea Mărgineni, dosar nr. 1/1830, f. 3r.

năstirea Tismana, cu speranța în grabnica lor mîntuire [15].

Peste un secol, la 16 noiembrie 1793, era trimis tot la Mărgineni, „să se roage lui Dumnezeu să-i dea minte și înțelepciune", Bănică Hrisoscoleu, pentru că a bătut un om domnesc [16].

Aici a căutat scăpare, în anul 1818, și un ierarh, Veniamin de Lesbos, osîndit de Divanul Țării Românești la exil dincolo de Dunăre, dar ulterior, prin comutarea pedepsei, urmînd a fi trimis în Moldova, unde viața nu i-ar fi fost în primejdie ca în părțile aflate direct în stăpînire otomană [17].

După amintitul ofis al generalului Kiseleff, mănăstirea Mărgineni devine, tot mai mult, lăcaș de detențiune pentru „pricini criminalicești", pentru unii alienați mintali, iar din anul 1839, și pentru delicte politice.

În 1840, egumenul mănăstirii încearcă să determine autoritățile judiciare să transfere deținuții la Snagov, cu obligația suportării tuturor cheltuielilor de întreținere [18]. Dorința călugărilor, de a fi degrevați de umila și dificila sarcină de temniceri nu a avut însă succes.

La 23 decembrie 1863, printr-un Jurnal al Consiliului de Miniștri, mănăstirea este transformată definitiv în penitenciar, prin decizia de „concentra-

[15] N. Iorga. ***Studii și documente cu privire la Istoria Românilor***, vol. 5, Buc., 1903, p. 487 (Extras din Condica mănăstirii Pantelimon).

[16] V. A. Urechia. ***Istoria Românilor,*** vol. 4, Buc., p. 285.

[17] Biblioteca Academiei, documente grecești, pachet CM XXXI/15. (Comunicat de Mihail Carataşu).

[18] Arh. St. Buc., Documente, M-rea Mărgineni, pachetul XIV/2.

rea arestaților de la Giurgiu și Snagov la Mărgineni" [19].

Datorită condițiilor aspre de detențiune, mănăstirea Mărgineni a avut, de la început chiar, o tristă faimă.

Distrusă, după cum s-a văzut, în două rînduri de cutremure catastrofale, la mijlocul veacului al XVIII-lea și în anul 1802, biserica și clădirile anexă au fost mereu refăcute, zidurile devenind tot mai groase, tot mai reci și mai igrasioase. După un nou cutremur, din ianuarie 1838, mănăstirea Mărgineni devine și mai insalubră, zidurile fiind crăpate în mai multe locuri, acoperișul fărămat de cărămizile coșurilor, pereții chiliilor cu tencuiala căzută, sobele cele vechi toate dărămate. Ploaia și vînturile iernilor și toamnelor de după cutremur au desăvîrșit ceea ce nu avusese nimeni răgazul și mijloacele materiale de a reface.

La nici douăzeci de ani de la ultimul cutremur, la 31 ianuarie 1856 mănăstirea a fost pustiită de un mare incendiu, în timpul căruia a ars și splendida biserică cantacuzinească [20].

Peste un an, în 1857, se trece la refacerea bisericii, a cărei pictură interioară a fost contractată cu Gh. Tattarescu [21].

După restaurare, chipul vechiului așezămînt cantacuzinesc primise o nouă înfățișare, redată cu fidelitate de către catagrafia din 1863 : „În mijlo-

[19] Ibid., Ministerul Instrucțiunii, dosar nr. 1600/1864, f. 4.
[20] Ibid., Dosare mănăstirești, M-rea Mărgineni, dosar nr. 435/1856.
[21] Ibid., dosar nr. 454/1857.

cul aceste curţi de a doua, Sfînta Bisserică cu *trei turle mici,* învelitoarea ei şi a turlelor de şindrilă veche, sagiacul împrejur de scînduri, deasupra turlelor două cruci de fier precum şi alte două pe trupul Bisericii, însă una cam stricată, crăpată bisserica pe alocuri de cutremur ; zugrăveala veche iar tîmpla din nou făcută, de marmură, cu uşile împărăteşti de lemn săpate şi nezugrăvite, precum şi cea de alăturea ; la tîmplă puţină poleială, cu cinci Icoane" [22] (subl. n.).

În anul următor, în 1858 au fost reclădite şi casele mănăstireşti [23] prezentate şi ele, în aceeaşi catagrafie.

În noua catagrafie, un element descriptiv interesant, îl reprezintă descrierea pe larg a *paraclisului* de lîngă trapeaza mănăstirii.

Către sfîrşitul veacului trecut, în 1893, Mărginenii cad din nou pradă unui incendiu, la fel de nimicitor [24].

Un raport asupra închisorilor din România, publicat în 1898 [25], prezenta, între alte date statistice, şi o sinistră situaţie a bolilor şi mortalităţii deţinuţilor în perioada 1893—1897. Dintre toate locurile de detenţiune existente atunci, cea mai mare mor-

[22] Ibid., Ministerul Instrucţiunii, dosar nr. 1095/1863, f. 1r—3r. (Vezi şi anexa).

[23] Ibid., Dosare mănăstireşti, M-rea Mărgineni, dosar nr. 468/1858.

[24] Cf. Gr. I. Dianu, *Istoria închisorilor din România,* Buc., 1900, p. 141.

[25] Cf. *Raport general asupra închisorilor centrale şi arestурilor preventive pe anul 1897*, Buc., 1898. (Tabela No 3 De starea sanitară în închisorile centrale pe anii 1893, 94, 95, 96, 97).

talitate cauzată de *tuberculoză* se semnala la Mărgineni, Văcărești, Slănic și Bucovăț, iar numărul celor care sufereau de reumatism, datorită condițiilor de insalubritate, era, într-un singur an, la Mărgineni, de 85, ceea ce reprezenta aproape o treime din totalul deținuților internați acolo.

Cu atît mai grea era situația celor închiși la Mărgineni imediat după cutremurul din 1838, cînd lipsa de îngrijire se asociase cu marea catastrofă seismică, parcă pentru a face viața celor ce treceau prin acest lăcaș de închisoare mai aspră sau pentru a le zdruncina, pentru tot restul existenței sănătatea.

Fire mai plăpîndă și — pe atunci, foarte tînăr — Nicolae Bălcescu avea să simtă toată viața sa plină de zbucium urmările nefaste ale perioadei de popas, sub strajă, la mănăstirea Mărgineni. Ceea ce i-a dat cu nemilă fortăreața foștilor Cantacuzini nu a reușit să vindece nici soarele calm al Italiei. De la Mărgineni, viața lui Bălcescu a fost o titanică goană înaintea morții, învinsă doar de-alungul unui deceniu, de flacăra pasiunii sale revoluționare, de marea datorie de a scrie pînă la ultimele puteri istoria patriei sale, de forța prometeică a geniului său.

BIBLIOTECA

Prin ctitorii ei din veacul al XVIII-lea, Cantacuzinii, mănăstirea Mărgineni a fost, mai bine de două sute de ani, păstrătoarea unui important tezaur cultural: colecția de cărți și manuscrise a acestor fini cărturari, școliți la Constantinopol și la marile universități umaniste ale Italiei.

La Mărgineni, în biblioteca postelnicului Constantin Cantacuzino, a aflat Paul de Alep, un rarisim manuscris al Psalmilor regelui biblic David, pe care l-a transcris și l-a dus cu sine, în Siria[26].

Va lăuda această mare colecție și Anton Maria Del Chiaro, secretarul brâncovenesc de după 1710[27], dar adevărata ei strălucire se datorează stolnicului Constantin Cantacuzino, cel care a lucrat o viață pentru a aduna de pretutindeni izvoarele istoriei românilor. Aici Stolnicul se întîlnea, în preocupări cu Nicolae Bălcescu, deși mergeau pe alte cărări ale timpului.

[26] Vezi lucrările noastre: ***Biblioteca unui umanist român, Constantin Cantacuzino stolnicul***, Buc., **1967**, p. 201 (215) și ***Biblioteci umaniste românești,*** Buc., **1974**, p. 41.

[27] Cf. ***Istoria delle moderne rivoluzioni della Valachia*****,** **Venezia, 1718, p. 124.**

Cu aproape doi ani înaintea trimiterii forțate a tînărului Bălcescu la Mărgineni, în toamna anului 1839, medelnicerul Gh. Ioanid, bibliotecarul Colegiului Sf. Sava din București, ridicase, de la vechea ctitorie cantacuzină, întregul fond de carte latină, și italiană aflat la mănăstire, pentru Biblioteca Națională[28]. Au rămas însă la mănăstire toate cărțile în limba română, toate cărțile slavone și cele grecești, împreună cu toate manuscrisele existente în fondul originar al bibliotecii cantacuzinești. Din păcate, nici atunci, nici mai tîrziu, înainte de dispariția mănăstirii, nimeni nu a întocmit un catalog amănunțit al acestei colecții, care trebuie să fi păstrat un impresionant fond documentar.

Cea mai veche catagrafie a avutului mănăstiresc, din perioada 1730—1740, menționează cîteva tetraevanghelii, liturgii, minee, triode, penticostare, ferecate și poleite, în aur și argint, precum și „alte cărți multe cîte trebuiesc bisearecii piste an" și „alte cîteva (adică, aproape patru sute) cărți sîrbești (slavone), latinești, i frîncești (italiene)" [29]. Și catagrafiile, din 1 aprilie 1823 și 22 august 1828, menționează cărțile grecești (58 de titluri), cărțile românești (55 titluri), precum și „93 mari cărți lati-

[28] Pentru prezentarea împrejurărilor privitoare la trecerea cărților cantacuzinești de la mănăstirea Mărgineni la Biblioteca națională de la Colegiul Sf. Sava din București, vezi lucrarea noastră : *Biblioteci umaniste românești,* p. 1—2 ; 14—15.

[29] Arh. St. Buc., manuscris nr. 377, f. 518r.

nești și sîrbești vechi", alături de altele „300 bucăți mici i pac latinești și sîrbești vechi"[30].

După aceste sumare înregistrări, care nu cuprind însă și manuscrisele, mai erau la Mărgineni, în vremea detențiunii lui Bălcescu, peste două sute de cărți românești vechi, în română, slavonă și greacă, precum și altele, tot slavone și grecești, tipărite peste hotare, cele grecești, cele mai multe, la Veneția.

Inventarul din 1863 transcrie numai 100 de cărți românești, slavonești și grecești[31], pentru ca cinci volume prețioase prin legătură și ferecătură, să fie ridicate pentru viitorul Muzeu național de antichități, adică : „Patru Evanghelii îmbrăcate cu argint și poleite însă trei grecești și una mare slavonească ; Una Idem grecească îmbrăcată în catifea roșie manuscrisă"[32].

Ultimul inventar al avutului mănăstiresc, din 17 iunie 1914, trecea, la capitolul cărților : „Două Evanghelii, Una Ediția Sinodului îmbrăcată cu argint, iar alta veche cu scoarțe tari de lemn ; Treizeci și patru cărți vechi grecești și un pomelnic al ctitorilor Bisericei (semnalat, de altfel, și de Nicolae Iorga[33]) ; Unsprezece minee pe 12 luni, un Triod vechi, un penticostar, un Apostol și un Molitfelnic"[34].

[30] Ibid., M-rea Mărgineni, pachet XIII/7, f. 2 și XIII/9, f. 1.

[31] Ibid., Ministerul Instrucțiunii, dosar nr. 1095/1863, f. 2v—3r.

[32] Ibid., Fond Comisia documentară, dosar 60/1863, f. 3r,

[33] Cf., Inscripții..., p. 96.

[34] Lucrarea n. *Bibliotecii umaniste românești*, Buc., 1974. p. 176.

Se mai păstra la Mărgineni, în vremea exilului lui Bălcescu, și bogata *arhivă a mănăstirii*, cu toate documentele ctitoricești, astăzi pierdute, cu toate actele moșiilor și țiganilor și ale altor mișcătoare și nemișcătoare averi ale mănăstirii.

În mod evident, Bălcescu, acest mare iscoditor de izvoare, nu a pregetat să cerceteze, în anul său de exil, și aceste odoare ale amintirii străbune.

Aici și nu pe alte căi a aflat Bălcescu despre viața și moartea postelnicului Constantin Cantacuzino, căruia îi și face un documentat portret chiar în primul volum al revistei sale *Magazin istoric pentru Dacia* [35]. De altfel, Bălcescu amintește despre înmormîntarea marelui Cantacuzin la ctitoria sa din Prahova : „Trupul lui îl ridică soția sa și copiii și-l duseră de-l înmormîntară la monastirea lor la Mărgineni“ [36].

Dacă Mărginenii, din vremea Regulamentului Organic, i-au adus lui Bălcescu boala cea fără de scăpare, Cantacuzinii, din veacurile trecute, l-au făcut să simtă, mai aproape istoria, istoria luptei pentru dreptate, libertate și adevăr a poporului nostru.

[35] *Postelnicul Constantin Cantacuzino (Biografie)*, în : *Magazin istoric pentru Dacia*, 1, 1845, p. 380—410.

[36] Ibid., p. 390.

DUELUL

În acelaşi dosar al osîndiţilor pentru pricini criminaliceşti, după un număr de ucigaşi, ţigani fugiţi de pe moşii, hoţi de cai sau alienaţi mintal, o hîrtie a Departamentului pricinilor din lăuntru, din 1 aprilie 1839, înştiinţa pe cuvioşia sa năstavnicul sfintei mănăstiri Mărgineni din sud Prahova : „Fiindcă Domnul Aleco Lenş, din Înaltă poruncă a Mării sale lui Vodă să trimite surghiun la acea sf. mănăstire Mărgineni, unde are a sta supt pază pînă la al doilea poruncă“ [37].

Cine era acest cel dintîi întemniţat politic al Mărginenilor ? Ce fapte îl aruncă în urgia surghiunului ?.

Primul deţinut politic din istoria modernă a Mărginenilor, ***Alecu Lenş,*** era al doilea fiu al marelui boier Filip Lenș, cel care candidase, după 1821, împreună cu alţi șase boieri, la domnia Țării Românești și care, în primii ani ai Regulamentului Organic, primise înalte demnităţi de stat.

În 1738, François-Thomas de Linche, născut la Marsilia la 1 aprilie 1719, dintr-o familie de foşti

[37] Arh. St. Buc., Dosare mănăstireşti, M-rea Mărgineni, dosar nr. 1/1830, f. 201r. (Vezi şi anexa).

demnitari la curtea regelui Franței Ludovic al XVI-lea, a trecut la Constantinopol, unde a intrat în anturajul domnitorului Constantin Racoviță, care l-a înălțat în ranguri boierești. A fost însă decapitat, în 1760, în pavilionul Marinei, din Vechiul Serai, sub ochii sultanului Mustafa al III-lea, cu toate protestele ambasadorului Franței la Poartă.

Fratele său, Jean-Baptist, născut la Marsilia, la 26 martie 1726, a trecut atunci în Țara Românească, la București, unde s-a căsătorit cu Maria Hodivoianu, din familia polcovnicului Hodivoianu, și a intrat în serviciul Curții princiare, ca secretar de stat al domnitorului Alexandru Ipsilanti. A murit la București, în anul 1780, fiind înmormîntat la Biserica Bărăția.

Fiul său, Filip, născut la București, în 1779, s-a împămîntenit în Țara Românească, căsătorindu-se, în 1807, cu Elizaveta Balotescu-Cărpenișanu.

Alexandru Lenș era al doilea fiu al său, născut la București, în 1812. Alexandru a studiat la Paris, înainte de 1830, împreună cu Nicolae Băleanu, Nicolae și Constantin Brăiloiu, Dumitrache Golescu, Costache Filipescu și cu fratele său mai mare, Constantin, născut în 1810, și cu alți tineri români, care semnau la 4 octombrie 1829 o scrisoare elogioasă către redacția recentului ziar, *Curierul românesc*, mulțumind lui Heliade Rădulescu pentru abonarea lor la cel dintîi periodic românesc, apărut în țară [38].

Întorși în Țara Românească, foștii studenți la Paris au alcătuit treptat acea opoziție autohtonă

[38] Cf. *Curierul românesc*, 1, 1929—1930, p. 247 și *Albina românească*, 1, 1929, p. 181—182.

îndreptată împotriva regimului instaurat după aplicarea Regulamentului Organic, care milita, în primul rînd, pentru înlăturarea asupririi străine, pentru realizarea vechiului deziderat de unitate națională.

Întreaga domnie a lui Alexandru Ghica a fost traversată de nenumărate revolte și acțiuni menite să înlăture ocupația străină. Înregistrînd, cu vădită nemulțumire, aceste stări de lucruri, agentul Austriei la București, Casimir de Timoni, relata cancelarului Metternich, la 22 februarie 1839, despre „cutezanța acestor tineri domni", care nu se sfiau să aducă insulte chiar unor „persoane de prim rang, cum ar fi însuși ministrul general al Rusiei" [39].

„Astfel, de cîteva zile — relata același diplomat —, fiul vornicului Lenș este văzut în tovărășia unui aghiotant, a maiorului Golescu, a celui de al doilea maior Golescu și a procurorului Brăiloiu". Conducătorul acestui grup de boieri dizidenți, Alecu Lenș, l-a provocat, atunci, la duel pe unul dintre reprezentanții partidei adverse, „un boier de mîna a doua, Ghiță Chiriac", care se bucura însă de „o bună reputație în societate", adică în rîndul păturii care accepta cu supunere dominația străină. Refuzînd provocarea lansată de Lenș, omul stăpînirii răspunde cu insolență că „nu a fost crescut la Paris, nu știe ce este un duel, dar cunoaște numai tribunalul și acolo este gata să dea socoteală de faptele sale", punînd în același timp slugile să sechestreze și să molesteze pe doi din

39 *Documente Hurmuzaki*, vol. 22, Buc., 1946, p. 96—97 (96).

tovarăşii lui Lenş. Atunci a avut loc o sîngeroasă încăierare, soldată cu răniţi de ambele tabere şi cu o creştere extrem de periculoasă a tensiunii politice interne.

Condamnaţi de autorităţi la arest la domiciliu — ceea ce a nemulţumit pe ambasadorii Rusiei şi Austriei, care doreau sancţiuni mult mai aspre — boierii cei tineri, participanţi la aceste tulburări, pregăteau în casa lui Alecu Lenş o nouă contraofensivă, organizînd mari întruniri ale opozanţilor regimului regulamentar.

În faţa acestei situaţii, domnitorul Alexandru Ghica a hotărît exilarea lui Alecu Lenş la mănăstirea Mărgineni, a maiorilor Goleşti, la moşia lor, iar a procurorului Brăiloiu, la Craiova[40].

Din adresa de trimitere la Mărgineni, întocmită de Departamentul pricinilor din Lăuntru (Ministerul de Interne), reiese că deţinuţii politici trebuiau ţinuţi separat de cei de drept comun, iar arestatul pentru asemenea fapte politice venea de la Bucureşti cu un „orînduit cinovic spre însoţire", care urmă să rămînă acolo pînă la eliberarea arestatului.

Totodată, egumenul Mărginenilor era invitat să confirme sosirea arestatului şi să orînduiască „o odaie cu toate cele cuviincioase, spre a Dumisale lăcuire, pă cîtă vreme va sta acolo".

Exilul lui Alecu Lenş la Mărgineni a durat pînă la 21 mai 1839, cînd o nouă adresă a Departamentului trebilor din lăuntru amintea egumenu-

[40] Ibid., p. 103 (105) — Bucureşti, 19 aprilie (1839) şi I. C. Filitti. *Domniile române sub Regulamentul Organic*, Buc., 1915, p. 112.

lui despre ofisul domnesc, prin care Alecu Lenș era grațiat, arestatul urmînd a fi „slobod a să dăpărta de la acea Mănăstire“ [41].

Deși a deschis galeria surghiuniților politici din Țara Românească, Alecu Lenș, a evoluat treptat către conservatorism, fiind confirmat după înăbușirea revoluției din 1848, printr-o decizie a caimacamului Constantin Cantacuzino, prezident la Judecătoria civilă de Ilfov [42], post pe care îl ocupase și anterior [43].

La un an după evenimentele din 1848, Alecu Lenș s-a căsătorit cu Alexandrina Filipescu, fiica marelui vornic Ion Filipescu, și a murit la Viena, în urmă cu un secol, în anul 1874 [44].

[41] Arh. St. Buc., Dosare mănăstirești, M-rea Mărgineni, dosar nr. 1/1830, f. 202r.

[42] Cf. *Buletin gazetă oficială*, 1848, p. 217—218. În vremea domniei lui George Bibescu, Alecu Lenș a devenit subprefect al Capitalei, dar agentul diplomatic austriac își manifestă, într-un raport din 4 august 1843, aceeași veche ostilitate : „aici în țară are (Lenș) o reputație tare proastă“ (Cf. Documente Hurmuzaki, vol. 22, p. 411 (334).

[43] Cf. *Buletin gazetă oficială*, 1847, p. 299—300.

[44] Cf. A. D. Xenopol. *Istoria Românilor*, vol. 6, p. 262. Despre familia Lenș, vezi și *Figuri contimporane din România* (Buc., 1911), număr consacrat prezentării genealogiei familiei Lenș.

CÂMPINEANU

Opoziţia naţională s-a manifestat, sub o formă organizată, mai întîi în cadrul desbaterilor din Adunarea obştească, îndeosebi în chestiunea aşa-zisului *articol adiţional* la Regulamentul Organic, prin care Puterea protectoare încerca de fapt să anuleze autonomia ţării, toate eventualele modificări la Regulament urmînd a fi aprobate numai cu acordul Rusiei ţariste.

Conducînd partida naţională, colonelul Ion Câmpineanu a determinat respingerea, de către Adunarea obştească, a acestei noi şi grave imixtiuni străine în viaţa politică a Ţării Româneşti.

Ulterior, cînd sub presiunea conjugată a celor două puteri, Turcia şi Rusia, s-a reuşit impunerea reacţionarului articol adiţional, Ion Câmpineanu ca exponent al partidei naţionale, a trecut la organizarea unei *opoziţii ilegale,* conspirative, stabilind în acest sens, legături cu revoluţionarii polonezi, conduşi de contele Adam Czartoriyski. La 1 noiembrie 1838, Ion Câmpineanu realizează chiar un angajament solemn cu mişcarea revoluţionară polonă, care prevedea înfăptuirea, pe cale revoluţionară, a unirii într-un singur stat a tuturor românilor, abolirea Regulamentului Organic, alegerea unui sin-

gur domn ereditar şi elaborarea unei noi constituţii, pe baze liberale şi democratice.

Pentru împlinirea acestui angajament și pentru a solicita sprijinul necesar din partea altor puteri europene, precum Franţa şi Anglia, Ion Câmpineanu a întreprins, în 1839 o lungă călătorie de informare şi afirmare a dorinţelor partidei naţionale, la Constantinopol, Paris şi Londra.

La întoarcerea sa în ţară, Câmpineanu este însă arestat și trimis „surghiun și supt pază" la Mănăstirea Mărgineni, la 19 martie 1840 [45].

Adresa Departamentului pricinilor din lăuntru către egumenul mănăstirii, publicată de noi în anexă, preciza că „după sosirea numitului [I. Câmpineanu] acolo pă deoparte să i se dea în mănăstire trebuincioasele încăperi pentru a dumisale locuință și suptu pază petrecere pînă la 2-lea înaltă poruncă".

Despre detențiunea colonelului Ion Câmpineanu amintesc şi rapoartele consulului austriac la Bucureşti. Astfel, la 30 martie 1840 se transmite la Viena știrea că pedeapsa iniţială, de exil la Filippopoli, a fost comutată, iar „Campiniano wird in einigen Tagen in das Kloster Murgineni gebracht werden" (De cîteva zile Câmpineanu se află răpus în ideile sale la mănăstirea Mărgineni) [46].

Aceleași surse diplomatice menţionau, la 14 septembrie 1840, transferul colonelului Ion Câmpineanu, pe motive de boală, de la Mărgineni la Plumbuita: „Der bekannte Bojar Kampiniano ist

[45] Arh. St. Buc., Dosare mănăstirești, M-rea Mărgineni dosar nr. 1/1830 f. 229r.

[46] Documentele Hurmuzakii, vol. 22, p. 132 (139).

von seinem bisherigen Aufenthalts orte in ein gesunderes, ganz in der Nähe von Bukarest liegendes Kloster gebracht worden, um seine wankende Gesundheit besser pflegen zu können" (Cunoscutul boier Câmpineanu a fost adus de la domiciliul său de pînă acum [Mărgineni] într-un loc mai bun, tot în apropierea Bucureştiului, într-o mănăstire închinată, pentru a-şi putea îngriji mai bine sănătatea sa şubredă)[47].

Într-adevăr, Câmpineanu fusese transferat de la Mărgineni la Plumbuita la 18 august 1840.

În anul următor, la 29 martie 1841, Câmpineanu era amnistiat şi pus în libertate, cîteva zile mai tîrziu, la 11 aprilie [48].

Din nou consulul Timoni transmitea cancelarului Metternich la 14 aprilie 1841, vestea eliberării şefului partidei naţionale [49].

Arestarea colonelului Ion Câmpineanu şi surghiunirea sa la Mărgineni au avut în epocă un ecou de amploare. La Bucureşti şi în alte oraşe ale ţării se cînta atunci o *Marseillesă a Românilor,* creată de Cesar Bolliac, care avea ca refren, îndemnul eliberării din închisoare a popularului erou : „Hai-

[47] Ibide., p. 149 (158).

[48] Despre detenţiunea lui Ion Câmpineanu la Mărgineni şi Plumbuita, vezi şi : I. Ghica. *Ion Câmpineanu,* Discurs de recepţiune la Academia Română, Buc., 1880 ; Alex. Lapedatu, *Ion Câmpineanu* (1798—1863), Buc., 1936 şi Constantin Vlăduţ. *Ion Câmpineanu,* Buc., 1973, p. 176—186.

[49] Documentele Hurmuzaki, vol. 22, p. 168.

deți, frați, la Mărgineanu // Să scăpăm pe Câmpineanu"[50].

Tot din vremea detenţiunii sale la Mărgineni, datează şi epistola versificată, păstrată azi în arhiva generalului revoluţionar, Gheorghe Magheru[51].

Începuse marea istorie revoluţionară a Mărginenilor.

[50] Cf. C. D. Aricescu. *Satire politice care au circulat în public, manuscrise şi anonime, între anii 1840—1866*, Buc., 1844, p.

[51] Cf. *Arhiva generalului Gheorghe Magheru*; Buc., 1968, p. 47 (211).

CONSPIRAŢIA

În timp ce colonelul Ion Câmpineanu aştepta, la mănăstirea Plumbuita, punerea în aplicare a hotărîrii de graţiere, la 9 aprilie 1841, participanţii la conspiraţia condusă de Mitică Filipescu, între care şi tînărul fost iuncher, NICOLAE BĂLCESCU, ascultau, fără a iscăli însă de luare de cunoştinţă, în semn de protest faţă de oficialităţi, o teribilă condamnare la grei ani de ocnă, temniţă şi surghiun.

„Astăzi, miercuri, s-au hotărît... după punctul pravilei de la partea a 6-lea cap. I-iul, 1.89 articolu a 2-lea şi prin urmare neputînd fi apăraţi de osînda criminală, urma a-şi lua toţi osînda ocnii : Dar fiindcă unii din ei să dovedesc complotişti cu lucrare şi alţii ocrotitori şi tăinuitori aceştii nelegiuite fapte fieştecere dintrînşii să-şi ia pedeapsa după chipul următor :

1-iu. Marin Serghescu, Sotir Geran, C. Telejescu şi Grigore Radoşanu să să trimiţă la ocnă pă ani zece ;

2-lea. Serdaru Machidonschi, C. Baronescu, C. Cămărăşescul, Mihail Molojescu, Căminaru Mitică Filipescu ca nişte cunoscători aceştii fapte şi ocrotitori cu tăinuire, la închisoarea Znagovului pă opt ani ;

3-lea. Iuncărul NICOLAE BĂLCESCU şi de este în categoria celor din urmă, dar nevîrstnic aflîndu-să, după partea I-a de la art. 60 din condica noă, să se trimită la mănăstirea Mărgineni pă soroc de trei ani...“[52].

Cu cîteva luni în urmă, oamenii Agiei descoperiseră un nou complot, mai radical şi mai periculos decît toate uneltirile lui Câmpineanu. Se urmărise, de această dată, înlăturarea pe cale revoluţionară a întregii orînduiri de stat. Cît de departe ţinteau planurile conspiratorilor, se vede clar din concluziile comisiei de anchetă instituită de domnitor.

Urma, mai întîi, să se constituie la o moşie din preajma Bucureştilor, arendată de francezul Vaillant, o forţă de şoc insurecţională, care „într-o seară, fără veste, la vreun bal sau la teatru să năpustească asupra stăpînitorului şi a tuturor celor mari boieri“, să „răstoarne oblăduirea de azi“ şi să instauerze, prin forţă, „o vremelnică oblăduire revoluţionară“, inspirată, probabil, din marea Revoluţie

[52] Cf. G. Zane. *Mişcarea revoluţionară de la 1840 din Ţara Românească*. În : *Studii şi materiale de istorie modernă*, vol. 3, 1963, p. 291—292.

La 13 mai 1841, consulul austriac Timoni a transmis la Viena, în versiune franceză, întreaga hotărîre de condamnare a complotiştilor ; noi reţinem numai capitolul referitor la Nicolae Bălcescu : „3°. Le Cadet Nicolas Baltzesko, bin que se trouvant la même catégorie que ces derniers, mais étant mineur, d'après le § 1 de l'art. 60 de noweau Code, à la réclusion de Marjineni pour trois ans“. (*Documente Hurmuzaki*, vol. 22, p. 190).

franceză, adică „un directoar alcătuit din şase mădulari şi un prezident".

Odată constituită, noua putere revoluţionară urma să elaboreze o nouă constituţie, să treacă la alcătuirea unei „oştiri revoluţionare", singura în măsură să apere cuceririle dobîndite, să desfiinţeze proprietatea şi, în final, să transforme ţara în republică [53].

Conspiraţia a fost sugrumată în faşă. Cei care au gîndit-o au luat drumul ocnei şi al temniţei. Ea a prefigurat totuşi, în intenţii, înfăptuirile revoluţiei din 1848. Unii din conjuraţii din 1840, precum Mitică Filipescu şi căpitanul Macedonski, şi-au răpus fiinţa în temniţă. Alţii au luptat şi pe baricadele revoluţiei din 1848. Dintre toţi s-a înălţat însă în marea istorie a neamului, alături de Ştefan cel Mare şi Mihai Viteazul, iuncărul NICOLAE BĂLCESCU, sfinţind, cu patimile vieţii sale de jertfă, vechile ziduri cantacuzineşti ale Mărginenilor.

[53] I.C. Filitti. *Turburări revoluţionare în Ţara Românească între anii 1840—1843,* Buc., 1912.

NICOLAE BĂLCESCU
SIN PITĂREASA ZINCA

După aproape o lună şi jumătate de aşteptare în arestul Agiei, la 18 iunie 1841, ofisul domnesc consfinţea aspra hotărîre a tribunalului. Abia de atunci trebuiau a începe cei trei ani de surghiun la Mărgineni.

Bălcescu, ca de altfel toţi ceilalţi condamnaţi, petrecuse mai mult de o jumătate de an în arestturi preventive, la Dejurstva Oştirilor Româneşti, pînă la scoaterea sa din armată, la Agia Capitalei sau la Vornicia Temniţelor.

Aceasta din urmă, dorind să arunce parcă mai repede uitarea asupra odiosului proces, îi cerea, pe arestaţi, pe seama sa, la 3 iulie, spre a-i îndrepta, în grabă, spre ocna de la Telega, spre Snagov sau Mărgineni.

Bălcescu, cel mai tînăr dintre conjuraţi, pleca primul pe drumul de osîndă, în seara zilei de 7 iulie, însoţit de doi dorobanţi, trimişi de prefectura judeţului Ilfov : Dumitrache sin Radu şi Radu sin Zecul [54]. Peste o noapte şi o zi căruţa Agiei lăsa,

[54] Arh. St. Buc., Dosare mănăstireşti, M-rea Mărgineni, dosar nr. 1/1830, f. 229r.

între zidurile vechii mănăstiri cantacuzineşti, pe deţinutul cu No. 1: NICOLAE BĂLCESCU SIN PITĂREASA ZINCA, nevîrstnic, adică numai de 19 ani. De fapt, Bălcescu împlinise 19 ani la intrarea sa în armată, în 1838, dar şi-a declinat mereu aceeaşi vîrstă spre a obţine o pedeapsă mai blîndă.

Era în dupăamiaza zilei de 8 iulie 1841, cînd egumenul mănăstirii trecea, la numărul de ordine *31*, adresa primită de la Vornicia Temniţelor, împreună cu *catastihul de statul atestatului* (fişa de deţinut).

Adresa, semnată de însuşi Blaramberg, Şeful Vorniciei, preciza că „Arestatul Nicolae Bălcescu, fostul iuncăr, pentru împărtăşirea ce au avut cu turburătorii liniştii obştii, s-au osîndit prin luminat ofisul Mării Sale lui Vodă din 18 Iunie trecut cu No. 536, alăturat în copie pe lîngă adresul cinstitului Departament de supt No. 5048, a să trimite în surghiunlîcu acei mănăstiri pe soroc de ani trei, fiind nevîrstnic, socotit de la data luminatei porunci“ [55].

Fişa deţinutului Nicolae Bălcescu, tipic „criminalicească“, aidoma cu acelea ce însoţeau pe oricare osîndit de drept comun, ne-a lăsat, la rubrica „ce semnalmente are“, şi un portret, monstruos în laconismul său de dincolo de omenesc: *„Înălţimea de coţi 2 şi 7 verste, părul căstăniu, sprîncenele căstănii, ochii căprui, la faţă smead, mustăţile căstănii, rade, la chip prelung, nasul lung“* [56].

[55] Idem.

[56] Ibidem, f. 230.

Deslușind slovele chirilice ale acestui document, mîngîii cu evlavie hîrtia aspră, scorțoasă, care trosnește, ca o pădure în flăcări, pe care n-o vezi, dar o auzi mereu, în trecerea timpului. Descoperit de mult, de la începutul veacului, de Iuliu Tuducescu [57], documentul așteaptă încă, în dosarul celor arestați de la mănăstirea Mărgineni, să fie ridicat din uitare și pus întotdeauna, alături de pictura lui Tattarescu, ca o icoană a amintirii a luptei pentru adevăr și libertate.

[57] *Două acte privitoare la surghiunul lui Nicolae Bălcescu în 1841.* În : *Convorbiri literare,* 34, 1900, p. 1125—1127.

LA MĂRGINENI

Pînă în vara lui 1841 mănăstirea nu-şi refăcuse decît în mică măsură stricăciunile de la marele cutremur din 11 ianuarie 1838, care afectase cel mai mult chiliile interioare, locul de încarcerare al tuturor arestaţilor de la Mărgineni.

Într-una din aceste chilii, cu tavanul fărîmat de coşurile prăvălite la cutremur, cu pereţii crăpaţi şi fără sobă, a locuit şi Nicolae Bălcescu. Era al treilea mare cutremur care se abătuse asupra mănăstirii, numai în trecerea unui veac, cînd ctitorii se pustiiseră de mult, iar averile cele de odinioară se împuţinaseră şi cele care mai existau treceau pe drumuri străine, la muntele Sinai, către care fusese închinat aşezămîntul în vremea lui Nicolae Mavrocordat.

Nu există nici o imagine contemporană a mănăstirii, dar catagrafiile pe care le-am prezentat şi care sînt din epocă redau o stare nu prea înfloritoare a bisericii şi a chiliilor, mai ales catagrafia din 1828.

O fotografie de mai tîrziu prezintă interiorul închisorii Mărgineni, în care se observă însă multe prefaceri faţă de vremea anului 1840.

Cert este că mănăstirea avea, în 1841, o situaţie deplorabilă, iar viaţa celor surghiuniţi acolo era nu numai tristă dar şi mereu supusă bolilor pricinuite de insalubritatea chiliilor. Din aceste motive a solicitat şi Ion Câmpineanu mutarea sa la mănăstirea Plumbuita, aşa cum vor cere mai tîrziu, și alţi arestaţi internarea la spitalul din Ploiești sau în alte locuri de detenţiune cu condiţii mai puțin precare.

Din aceste cauze, de altfel, la mănăstirea Mărgineni s-a încetat trimiterea masivă a deţinuților de drept comun, ea fiind rezervată, după 1840, în principal, celor arestaţi din pricini politice.

Din documentele de care dispunem, rezultă că, sub aspectul hranei, viaţa la Mărgineni nu prezenta serioase privaţiuni. Astfel, cunoaştem un *Catastih de hrana* celor patru deţinuţi de la mănăstire, în toamna anului 1841, între care şi Nicolae Bălcescu. Astfel, arestaţii aveau împreună, zilnic, cîte două jimble și jumătate, rareori numai două jimble, 2 ocale de carne şi, alternativ, 3 ocale de pește și 3 pui de găină, uneori cîte 100 drame de unt și 8—10 ouă de găină. La 4 august 1841 primeau chiar 125 de raci din heleșteele mănăstirii[58].

Deţinuţii locuiau fiecare în celule separate, recluziunea fiind şi mai apăsătoare. De aceea zilnic fiecare primea cîte o lumînare pentru vreme de seară.

Nu știm cîtă libertate de mișcare, în mănăstire vor fi avut deţinuţii atunci, dar credem că peste zi, cel puţin în prima perioadă a detenţiunii

[58] Arh. St. Buc., Dosare mănstirești, M-rea Mărgineni, dosar nr. 4/1832, f. 421r și în continuare.

sale, Nicolae Bălcescu era mereu în preajma călugărilor şi chiar a egumenului, paznicii orînduiţi de ocîrmuirea judeţului Prahova lipsind chiar multă vreme. În acest sens, mănăstirea se adresa, la 28 iulie 1841, deci la douăzeci de zile de la aducerea lui Bălcescu la Mărgineni, cu rugămintea de a reglementa paza arestatului, deoarece din cei doi dorobanţi menţionaţi în adresa Vorniciei Temniţelor, care trebuiau să facă cu schimbul, săptămînal, nu s-a prezentat la post decît unul singur, care „şezînd vreo trei zile şi de atunci şi pînă acum nici acela“ [59].

Evident că aserţiunea noastră privind posibilitatea lui Bălcescu de a lua contact cu arhiva şi biblioteca mănăstirii, ce aducea din trecut, valoroase mărturii istorice, pare a fi o realitate.

Este de menţionat în acest sens şi volumul *Voyage de Dimo et Niccolo Stephanopoli en Grece* pe care Bălcescu l-a dăruit de aici, din închisoare, conducătorului mişcării revoluţionare, Mitică Filipescu, aflat şi el întemniţat la Mănăstirea Snagov. Dedicaţia, datată 13 februarie 1842, este semnată la Mărgineni.

A urmat apoi o iarnă grea, pe care trupul plăpînd al tînărului Bălcescu a trecut-o cu greu, în condiţiile de insalubritate ale mănăstirii, la care se adauga şi starea proastă a tuturor sobelor din chilii. Atunci, în iarna lui 1841 şi 1842, a contractat Bălcescu boala cea fără de iertare, care i-a măcinat în timp întreaga sa existenţă. Semnele ei apar evidente şi grave abia în corespondenţa de mai

[59] Ibidem, f. 238

tîrziu, dar aceasta presupune o evoluţie lentă nu o îmbolnăvire mai tîrzie şi din alte cauze.

La 18 aprilie 1842, domnitorul semna ofisul de iertare a lui Nicolae Bălcescu, iar patru zile mai tîrziu la 22 aprilie, Vornicia Temniţelor cerea egumenului mănăstirii să încredinţeze pe arestat fratelui său *Barbu Bălcescu*, spre „a-l aduce la Vor[nicie] spre a să aduce la îndeplinire înalta poruncă“ [60].

Peste încă cinci zile, la 27 aprilie 1842, egumenul mănăstirii menţiona pe adresa Vorniciei: „Potrivit cu cele poruncite s-au slobozit apr[ilie] 27“.

Adus sub arest de cei doi dorobanţi ai judeţului Ilfov, în iulie 1841, Nicolae Bălcescu se întorcea la Bucureşti însoţit de mai tînărul său frate Barbu, care avea atunci numai 18 ani.

Tînărul Nicolae Bălcescu intrase în viaţă pe porţile de închisoare ale mănăstirii Mărgineni, trăind cu întreaga sa fiinţă istoria cea nouă şi cea de demult a neamului nostru.

Mărginenii deveniseră blazonul acestui suflet revoluţionar înnobilat nu de trecute genealogii, ci de flacăra patosului său închinat dezrobirii oamenilor şi a ţărilor româneşti din toate lanţurile istoriei : „Eu — spunea cu demnitate Bălcescu — mi-am început viaţa aruncat în închisoare pentru revoluţie şi închisoarea obligă ca şi nobleţea“.

[60] Ibid., f. 234r. Document publicat pentru prima dată de Horia Nestorescu-Bălceşti în revista *Magazin istoric*, 1, nr. 3, iunie 1967, p. 54—55.

MARTIRII

După eliberarea lui Nicolae Bălcescu, la 7 septembrie 1842, este adus la Mărgineni un alt conjurat, Mihai Molojescu, căruia domnitorul îi refuzase grațierea, laolaltă cu Bălcescu. Ulterior Molojescu e transferat la mănăstirea Căldărușani.

Tot în septembrie 1842, este mutat la Mărgineni și Costache Baronescu, care rămîne aici pînă la 21 februarie 1843, cînd noul domn, făcînd un gest de clemență, grațiază pe toți cei implicați în complotului din 1840 [61].

Nu vor trece mulți ani și alți întemnițați politici, dar în urma revoluției din 1848, vor locui chiliile umede de la mănăstirea Mărgineni.

Înfrîngerea revoluției din 1848 de forțele conjugate ale celor două împărății, Turcia și Rusia, a fost urmată de o lungă și cruntă prigoană asupra tuturor celor care au participat sau au simpatizat cu ideile și înfăptuirile revoluționare. O comisie de anchetă își începe funesta activitate. Se fac masive arestări. Denunțurile se înmulțesc, iar cei care au simțit tăișul revoluției, boierii reacționari, se întrec în a trimite la Agie pe toți cei asupra cărora vor să se răzbune.

[61] G. Zane, *Op. cit.*, *p.*

Comisia din București lucrează intens ; sute de întemnițați îi trec prin față. Mulți sînt aflați vinovați de pricini revoluționare, între care cea mai grea era arderea simbolică a Regulamentului Organic, acel fioros „codice al muncii de clacă", cum îl numise Karl Marx.

Intervin apoi deciziile de exil, care aruncă dincolo de hotare pe Bălcescu și ceilalți conducători ai revoluției.

În țară ajung însă în fața divanului de judecată numai 11 împricinați, condamnați la munca Giurgiului, adică la munca silnică în docurile portuare, sau la închisoarea Snagovului.

Condamnații, cei mai mulți cu sănătatea sdruncinată de multele luni de detențiune, sînt ținuți o vreme la Colțea, sub o anumită îngrijire medicală, pentru ca la 19 octombrie 1849, printr-un ordin al Departamentului treburile din lăuntru, către Logofeția Dreptății, să fie trimiși, în grup, la mănăstirea Mărgineni [62].

Egumenul mănăstirii este înștiințat să pregătească 4 odăi pentru locuirea celor 11 întemnițați.

Cei 11 martiri ai revoluției erau : Scarlat Turnavitu, Scarlat Voinescu, Costache Zaman, Alecu Petrescu, Ion Bunescu, Grigore Mihăescu, Ioan Rotescu, Constantin Manega, Tănase Macovei, Dimitrie Lăzărescu și Boicea Radovici [63].

Scarlat Turnavitu, profesor la Craiova, fusese învinuit de comisia de anchetă pentru participarea sa „activă în revoluție", timp în care „i s-au în-

[62] *Anul 1848 în Principatele Române*, vol. 6, p. 247.

[63] Arh. St. Buc., Dosare mănăstirești, M-rea Mărgineni, dosar nr. 341/1849.

credințat de către acel guvern revoluționar postul de cîrmuitor al județului Rîmnicu Sărat, în care a stăruit pînă la restatornicirea legii oblăduirii", iar „în administrația acestui post, a îndeplinit toate cererile acelui guvern revoluționar în care întră negreșit și arderea Regulamentului ce s-au săvîrșit în orașul Rîmnicu Sărat" [64].

Faptul că fusese profesor avea în fața comisiei de anchetă o circumstanță agravată, deoarece, precizau judecătorii reacțiunii, „toți profesorii au fost mașina revoluției".

La 17 iunie 1849 a fost condamnat „la munca Giurgiului pe soroc de șase ani" [65].

Un alt condamnat la munca Giurgiului[66] era *Scarlat Voinescu*, cel care fusese, în vremea revoluției, cîrmuitor al județului Buzău și prezident al Clubului revoluționar din acest oraș.

În vremea arestării sale, în septembrie 1848, Scarlat Voinescu avea o situație familiară extrem de grea, pe care o cunoaștem din intervenția lui Costache Arcuda, din 23 octombrie 1848, care cerea eliberarea, cel puțin temporară a lui, deoarece soția, acestuia, nepoata petiționarului, „se afla pătimind în cumplire, rămasă cu copil la sîn și cu altul în sarcină", „neavînd nici trebuincioasele spre hrană" [68].

[64] *Documente privind anul revoluționar 1848 în Țara Românească.* Volum întocmit de Mihail Regleanu sub egida Direcției Generale a Arhivelor Statului, Buc., 1962, p. 225 (234) (5 mai 1849).
[65] *Anul 1848...,* vol. 6, p. 254.
[66] *Anul 1848...,* vol. 6, p. 256—257.
[67] *Documente...,* p. 262—263(6271).
[68] *Anul 1848...,* vol. 5, p. 257—258.

Cel puţin *Costache Zaman,* membru activ al clubului revoluţionar din Craiova [69], fost subcîrmuitor la plasa Cîmpului, a ţinut steagul revoluţiei şi după întrarea armatelor străine în ţară, dar a fost arestat, la Calafat, „de către turci călători" şi închis la Vidin, de unde era trimis la Bucureşti, pentru cercetare, abia la 30 decembrie 1848 [70]. La 13 mai 1849 era şi el condamnat „la munca Giurgiului pe soroc de şase ani" [71], iar la 31 august 1850, transferat de la Mărgineni la schitul Berca din judeţul Buzău [72], fiind eliberat din închisoare abia la 6 martie 1851, odată cu Turnavitu şi Voinescu, întrucît nu beneficiase de graţierea generală din 20 august 1850 [73]. Costache Zaman a mai suferit şi după aceea rigorile unei deportări în Rusia, în 1854, de unde s-a întors abia în 1856, prin Varşovia şi Viena [74].

Tot la munca Giurgiului pe termen de şase ani au mai fost condamnaţi şi *Ion Bunescu,* „cel întîi care a slobozit pistolul în Regulament la a sa ardere" în oraşul Caracal [75], şi *Alexandru (Alecu) Petrescu,* fost comisar extraordinar al guvernului revoluţionar şi participant la arderea Regulamentului Organic în oraşul Roşiori de Vede [76].

[69] Ibid., p. 108 (11 oct. 1848).

[70] Ibid., p. 729.

[71] Ibid., vol. 6, p. 223.

[72] Ibid., p. 306.

[73] Ibid., p. 307.

[74] Cornelia Bodea. *Figuri puţin cunoscute din revoluţia de la 1848.*
In : *Studii,* nr. 2, 1960, p. 159—160.

[75] *Documente...,* p. 252—254 (263) (6 iunie 1849).

[76] Ibid., p. 199—200(201) (20 aprilie 1849).

Ceilalţi deţinuţi de la Mărgineni fuseseră condamnaţi, tot la şase ani detenţiune, dar în alte condiţii, la mănăstirea Snagov.

În august 1850, sultanul Abdul-Mugid, printr-un firman din Constantinopol, a hotărît să graţieze pe cei condamnaţi, avînd în vedere că „sînt închişi de mai mult de un an, ceea ce este îndeajuns pentru pocăinţa lor“ [77].

Făceau excepţie de la graţiere, numai Constantin Zaman, Scarlat Turnavitu şi Alexandru Petrescu, care au continuat să rămînă în inchisoare, fiind transferaţi însă de la Mărgineni, pînă la 6 martie 1851, cînd au fost şi ei amnistiaţi [78].

Se împlineau atunci 13 ani de la întemniţarea lui Alecu Lenş, pentru provocarea la duel a unui mărunt devotat al stăpînirii. Între timp, trecuseră pe la Mărgineni, colonelul Ion Câmpineanu, conducătorul generaţiei revoluţionare de la 1840, şi NICOLAE BĂLCESCU, sufletul revoluţiei româneşti de la 1848.

Revoluţia înfrîntă, trimise la Mărgineni pe cei 11 martiri ai ei, singurii care suferiseră ani grei de temniţă şi sihăstrie.

Un deceniu de foc dăduse mănăstirii cantacuzineşti o nouă şi tristă faimă, pentru ca timpurile ce urmau să o arunce, definitiv, în uitare şi în nimicnicia unui biet penitenciar.

[77] Arh. St. Buc., Documente turceşti, nr. XIV/1619 (original) şi Mihail Guboglu. *Catalogul documentelor turceşti,* vol. 1, Buc., 1960, p. 558(2826).

[78] *Anul 1848...*, vol. 6, p. 307.

OBELISCUL

Am fost și azi la Mărgineni. Biserica mănăstirii nu mai există de cîteva decenii, distrusă de ultimul cutremur al existenței ei, din noiembrie 1840, la care au colaborat, mai tîrziu, tîrnăcoapele inconștiente ale oamenilor. Se păstrează numai fosta bolniță, a mănăstirii, transformată în biserică de sat.

Dacă zidurile s-au năruit în trecerea timpului, uitarea nu trebuie să se aștearnă peste aceste locuri.

E timpul, poate, să înălțăm aici, ca la Alba Iulia, un obelisc al martirilor revoluției din 1848.

Iar noi, și toți cei care ne vor urma, să afle mereu că la Mărgineni au suferit și au gîndit viitorul cel fără seamăn al României, NICOLAE BĂLCESCU și toate spiritele revoluționare ale acelui vijelios mijloc de veac.

A N E X E

I.

22 august 1828

Catagrafia averilor mănăstirii Mărgineni

Mănă[sti]rea Mărgineni 1828 avg[ust] 1828

Catagrafie de din porunca cin[stitului] D[ivan] s-au făcut de toate lucrările numitei mănă[sti]rii Mărgineni, mișcătoare și nemișcătoare.

Starea Mănă[sti]ri

Mănă[sti]rea jur în prejur cu dooa curți de zidu. În curtea cea den afară sînt acestea... însă

15 — 1 odae de zidu lîngă poartă cu înveliș de șindrilă nooaă, mai făcîndu-se și altă odae lîngă aceasta tot într-un acoperiș.
1 grajdu mare de zid cu înveliș i pac de șindrilă veche podit peste tot.
1 Povarnă de vargăi învelită cu trestie și șovar vechi prăpădit, pentru făcut rachiu de trebuința mănă[sti]rii.
1 șopron pentru cai învălit i pac cu trestie și șovar prăpădit.

1 Găinărie de zidu cu casa ei cu învelitură de șindrilă nooă, și cu un șopron deschis unde lucrează lemnari, cu învălitoare de șindrilă veche.

1 i pac Găinărie de gardu, învălitoare de trestie și șovar vechi.

1 Boorie mare de zidu învelită cu șindrilă veche, și pus pă jumătatea învălitoarei trestie veche, care face trebuință a să învăli de isoană.

1 magazie mare de zidu învălită i pac cu șindrilă veche, și un teasc de lemn, pentru făcutu uleiului și vreo doozăci mii dă cărămizi nouă.

2 Porumbare mari cu învelitoare stricată de trestie veche pă dooă zeci și opt furci fieşte care, iar nu pă treizeci furci după cum să zice în catagrafia cea veche. Şi trebuie a să învăli.

3 ceșmele de zidu, însă dooă cu apă iar una făr de apă.

1 șopron pentru căruțe lîngă grajdul cel mare, de patru bucăți, cu învelitoarea de șindrilă veche.

1 fînărie despărțită de zidu, despre curte: din care o parte picat, meremetuit pe la unele locuri de cîte o palmă, și de cîte dooă, iar oparte s-au făcut zidu de isnovă nefindu nici de cum.

Iar în curtea cea din năuntru sînt odăi treizeci și una, bembeciuri și pivniți, i paisprezene, cămări, opt ișitori, și deosebit dooă paraclisiere, însă unul

cu clopotniță deasupra, în care sînt dooă clopote, și altul lîngă poarta cea de fier, amîndouă cu zugrăveala stricată, și lipsă cele trebuincioase, din care odăi numai trei nu sînt de lăcuit, iar celelalte bune cu învelișul lor, cel despre miazăzi vechi și stricat, cîndu ploo curge pren toate odăile de rîndu, iar învălișu odăilor celor despre miază noapte s-au dres, înălțîndu-să zidul de un stînjen [...] de la Clopotniță pînă la foișorul ce iaste deasupra porții, de fier ce întră în mănă[sti]re. Și mai rămîind șindrilă veche pe alocurea socotind-se de bună și cîndu s-au înălțat zidul, călcînd salahorii pe dînsa s-au vătămat, și cîndu plooă pen pe alocurea, care trebuie a să meremetui iar partea dinspre miazăzi trebuie să să învălească de isnoavă, făcîndu-să acest meremet cum și altele de ua fost de trebuință care s-au și văzut în ființă, toate s-au făcut de proin igumen.

Starea Beserecii

Beseareca mare de zidu cu două turnuri și patru cruci de tinichea cu bășici prefăcută la leat : 802 învălite [...] de șindrilă veche; pardoseală atît înnăuntru în biserică, cît și afară în anvon de piatră. Zugrăveala înnăuntru și afară bună Catapeteazma cu răstignirea i cu ușele împărătești de lemn ; săpate și poleite, ușa de lemn săpată făr de fier ; cum intri în dreapta la bărbați sînt șaptesprezece jețuri bez cel domnescu, iar al mitropolitului s-au scos de s-au lărgit biserica, și de-a stînga nouăsprezece, iar în tindă patrusprezece da dreapta și opt de-a stînga.

Arh. St. Buc., Bunuri publice, M-rea Mărgineni, pachet XIII, doc. nr. 9, f. 1r.

II

iulie 1863

Catagrafia mănăstirii Mărgineni

Mănăstirea Mărgineni din jud. Prahova unde să cinsteşti şi să prăznueşte hramul Sfinţilor mai marilor Voevozi, Mihail şi Gavril, este zidită din temelie de răposatul Marele Vornic Drăghici Mărgineanul ce să trage din neamul boierilor Filipeşti, iar mai la urmă preînoită şi de alţi, precum pe larg pisania Bisericii cuprinde şi Clădirea ei figurează cu chipul următor, însă

Două curţi înprejurte cu zid şi odăi, la cea dintîiu poarta de zidu boltită, cu două canaturi vechi, iear deasupra ei un foişor de lemn vechi de tot.

Două odăiţe de zid lîngă poartă în partea dreaptă, învelitoare veche de şindrilă.

Un grajd de zid vechi pitulat, încătătoru ca de 40 vite învălit cu şiţă iar podela stricată.

Un şopron în şase furci învălit iarăşi cu şindrilă şi de la care se începe zidul meremetist pînă la o culă veche de zid învălită cu şindrilă.

Trei odăiţe cu galarioară învălite cu şindrilă şi cu uşile i ferestrile de brad proaste.

O magazie (bucătărie cu odaea ei învălită cu şindrilă.

Două odăițe vechi de tot alături cu magazia.

Un grajd ca de 12 perechi de cai tot de zid cu odae la mijloc în rîndul celor de mai sus, învălit cu șindrilă veche peste tot, podela stricată.

Un șopron pitulat de vale despre apus, clădit pă arcada zidului, în nouă furci și alături cu dînsul o culă veche de zid învălite iarăși cu șindrilă, iar de la acestea înainte spre miază noapte zid vechi.

Cutea de a doua înprejmuită cu case în două caturi însă :

De la poarta boltită în dreapta cum intră în lăuntru zece odăi în catul de jos și trei beciuri cu galeria în stîlpi de piatră, iar d-asupra acestora 21 odăi și un salon cu balcon de fier pă dinafară cu galerie în lăuntru largă în stîlpi de lemn, dușumeaua ei scînduri de brad, și parmalîcul de la Trapeza pînă la colțul scării de fier, iar de acolea pînă la Clopodniță de lemn.

Alăturea cu salonul paraclisu cu aceste îmbunătățiri însă :

Tîmpla din nou de lemn săpată și poleită, cu patru icoane noi, Domnu H.S. ; Maica Domnului ; Schimbarea la față și Sfinți Arhangheli.

2 Sfeșnice din nou de lemn poleite și două iarăși de lemn mai proaste.

2 Tetrapoade de lemn zugrăvite și poleite.

1 Iconostasu asemenea.

16 jețuri de nuc.

1 Polieleu de madem alb cu șase sfeșnice.

Tencueala pe din lăuntru lucrată cu Mermeru sadea peste tot și numai niște ciubuce poleite în formă de pervazuri pă dreapta, și pă stînga fără

zugrăveală, ci numai zugrăviți patru Evangheliști și Pantrocratorul.

2 Sfeșnice mici de alamă sfîntul prostal.

Toate acestea de mai sus arătate ziduri, pă partea dreaptă sus și jos nemermetisite mai multă parte pă zidurile cele vechi, învelite de la trapează pînă la Igumenie cu tablă de fier, iar de aici pînă la Clopodniță cu șindrilă, de brad, și zugrăvite peste tot cum și galeria ;

Aflate acum toate în bună stare precum asemenea și Clopodnița ce s-au numit mai sus și care vine despre apus, mermetisită bine iear de la jumatate în sus din nou cu opt ferestre de mijloc în saloji cu galerie la mijloc de fier pardosită cu tinichea iar învelitoarea turlei cu table de fier Crucea d-asupra semplă, și cu trei clopote însă unu nou.

În partea stîngă, tot zidăria veche pînă la Clopodniță avîndu deasupra 13 odăi și 2 Cămări, în față galerie, iar dedesuptul acestora pivniță și șase beciuri boltite, învelitoarea veche de șindrilă, iar pe dinafară lor zid vec i unde este fînărie, lemnărie și grădină mare.

În mijlocul acestei curți de a doua, Sfînta Biserică cu 3 turle mici învelitoarea ei și a turlelor de șindrilă veche sagiacul împrejur de scînduri, deasupra turlelor două cruci de fier precum și alte două pă trupul Bissericí[i], însă, una cam stricată, crăpată bisserica pe alocuri de cutremur ; zugrăveala veche iar tîmpla din nou făcută de marmură, cu ușile împărătești de lemn săpate și nezugrăvite, precu și cea de alăturea ; la tîmpla puțină, poleială, cu cinci Icoane Domnu H.S. Maica Domnului, Sfin-

ţii arhangheli (vechi), sfinţii părinţi Ioachim şi Ana, şi sf. George din nou, cu tîmplele nou, precum asemenea şi Icoana sfintei Ecaterina. Cincizeci şi cinci jeţuri cu cell Arhieresc. Două sfeşnice mari de bronz cu cîte trei făcli[i] de lemn de la Icoanele împărăteşti, Două sfeşnice mai mici tot de branz, un Iconostas şi două tatrapoade vechi, pardoseala peste tot marmură feţe fără lustru, amvonul şi un jet mare tot de marmură şi fără lustru, asemenea şi treptele scări[i] de dinaintea biserici[i], un polioleu cu 23 sfeşnice împrejur de alamă şi 23 prăsnicare, iar la fămei două Icoane vechi împărăteşti. Un polieleu de sticlă mic şi altul asemenea de alamă.

Arh. St. Buc., Ministerul Instrucţiunii (Ţara Românească), dosar nr. 1095/1863, f. 1r—3r.

III.

1818 octombrie 10

Boierii Divanului Țării Românești poruncesc agăi Nicolae Văcărescu să ia măsurile cuvenite ca ierarhul Veniamin de Lesbos, care se ascunde probabil la mănăstirea Mărgineni, să fie găsit și exilat în Moldova.

[Noi], Boierii Divanului Valahiei

Deşi printr-un alt pitac al nostru către serdarul Gheorghe Giuler-agă se arată în chip clar vinovăţia lui Veniamin de Lesbos şi în unanimitate el este condamnat la exilare dincolo de Dunăre, însă iarăşi însufleţiţi de simţăminte filantropice, noi am fost cu toţii de părere să fie exilat în Bogdania (Moldova) pentru siguranţa lui personală, fără să se mai întoarcă pe pămîntul Valahiei. De aceea şi noi scriem Domniei Sale boierului arhon agă ca, Veniamin care se ascunde, să fie găsit ori la mănăstiri şi hanuri, ori prin case, sau refugiindu-se pe la mănăstirea Mărgineni şi, după ce va fi găsit, prin mij-

locirea boierului mare spătar, să i se arate pitacul primit mai înainte, și, după ce îl va citi, să-l ia Domnia-Ta făcîndu-i „mumbașiret" și să pornească într-o trăsură, luîndu-și și lucrurile, iar în tovărășia unor arnăuți [care să-l conducă] pînă la Focșani, dîndu-i și prezenta noastră scrisoare către boierii ispravnici de acolo, al căror răspuns îl și așteptăm ca o dovadă a îndeplinirii hotărîrii noastre luate în comun.

1818 octombrie 10

Biblioteca Academiei, documente grecești, pachet CMXXX/15 ; orig. în limba greacă. Comunicat de Mihai Caratașu.

IV.

Trimiterea în surghiun la Mănăstirea Mărgineni a lui Alecu Lenş.

Primit luna aprilie 3 No. 14

Departamentul pricinilor din lăuntru

Cuvioşiei sale năstavnicului Sf. mănăstiri Mărgineni sub Prahova

sud Prahova

„Fiindcă D. Aleco Lenş, din Innalta poruncă a M. sale lui Vodă să trimite surghiun la cea sf. mănăstire Mărgineni unde are a sta supt pază pînă la al doilea poruncă.

Departamentul scrie cuvioşiei tale, ca primind pe numitul D. Lenş de la orînduit cinovnic spre însoţire pînă acolo, să rînduieşti îndată o odaie cu toate cele cuvincioase spre a Dumisale lăcuire pă cîtă vreme va stărui acol ; iar de primirea numitului şi întocmai urmare, vei întoarce Departamentului înştiinţare.

Pentru Şeful Departamentului

Ioan Manu

No 1557

Anul 1839 aprilie 1

S[ecsia]-l-iu M[asa]-l-iu.

Arh. St. Buc., Dosare mănăstireşti, M-rea Mărgineni, dosar nr. 1/1830, f. 201r (inedit).

V.

Eliberarea lui Alecu Lenș de la mănăstirea Mărgineni

Priimit mai 26 No : 33

Departamentul Treburilor din Läuntru
Cuviosului Năstavnic Mănăstiri Mărgineni

Prin Ofis de la 21 Maio Măria Sa Vodă bine voind a dărui D-lui Alecu Lenci ertare, Departamentul grăbește a da în cunoștiință Cuvioșiei Tale aceasta ce în urmare Înaltei bune voinți D-lui Alecu Lenci este slobod a să dăpărta de la acea Mănăstire.

Pentru Șeful Departamentului.

Ioan Manu

No 2541
Anul 1839
maio 21
Secsia 1-iu
Masa 1-iu

Arh. St. Buc., Dosare mănăstirești, M-rea Mărgineni, dosar nr. 1/1830, f. 202r (inedit).

VI.

Adresa Departamentului pricinilor din lăuntru privind trimiterea în exil, la Mărgineni, a colonelului Ion Câmpineanu

1840 martie 19

Departamentul pricinilor din lăuntru
Cuvioșiei sale năstavnicului mănăstirii Mărgineni

Fiindcă D-lui polcovnicului Ioan Câmpineanu, pă temeiul înnaltului ofis al Mării Sale lui Vodă către acest Departament supt No 167, s-a glăsuit înnaltelor întru aceasta devpoziții, s-au hotărît a să ținea surghiun și supt pază la acea sfîntă mănăstire Mărgineni spre care sfîrșit și să trimite acolo prin într-adins cinovnic al Stăpînirei, Departamentul făcînd cuvi[o]șii tale cunoscut această înnaltă poruncă, adaogă ca după sosirea numitului acolo, pă deoparte să i se dea în mănăstire trebuincioasele încăperi pentru a dumisale lăcuință și suptu pază petrecerea pînă la 2-lea înnaltă poruncă, iar pă de

altă să răspunză Departamentului de acealia primire, și întocmai cu această urmare.

Șeful departamentului
Mih : Ghica

No 1392
1840 martie 19
Secsia I-iu Masa I-iu

Arhi. St. Buc., Dosare mănăstirești, M-rea Mărgineni, dosar nr. 1/1830, f. 210r. (inedit).

VII.

Egumenul Mănăstiri Mărgineni reclamă Departamentului din lăuntru purtarea necorespunzătoare a paznicului colonelului Ion Câmpineanu

Cinstitului Departament din lăuntru

Mănăstirea Mărgineni

Cu plecăciune supui în cunoștința Cinstitului departament pe d-lui [ofițer] prepurcicu Manolache Culoglu orînduitul pasnic la D. polcovnicu Ioan Câmpineanu, că au ajunsu a fi nesuferit, din pricina netrebnicilor sale purtări ce întrebuințează către unu și [către] altu. [Căci] fiindcă M[ănăstirea] [îndată] după venirea sa din buna ei voință l-au orînduit la masa egumenii [unde și urma totdeauna] unde și urma totdeauna [ori] și numitu din împotrivă drept care de mulțumire din zi în zi sporia ocărîndu și defăimîndu nu numai pe obișnuiți părinți [și] pă străini trecători ce nu curmează de multe ori și cu familiile lor. Ce și pe mine asemenea m-au întrebuințat mai vîrtos că fără să aștepte a să

scula de la masă poruncește de își aduceau ciubucu (lucru care socotescu că este împotriva la M[ănăstire]) vînzîndu dar aceste ale sale rele urmări i s-au [i-au] orînduit deosebită masă ca cu care chipu doară va înceta, însă au fost în zadar, [fiind] pentru că nici cu acest chipu n-au stătutu putință a să înfrica dintr-untîia sa obișnuintă pornire [spre exemplu despre masa și purtarea M[ănăstirii] către un asemenia cu bune purtări să să întrebe d-lui căpitan Lăzărun fost în locul său] apoi pe lîngă toate acestea [deosebit] nu-și păzește nici însărcinarea pusă asupră-i [apoi] niște dar asemenia dar necuviincioase urmări ei să vede adusă mare neorînduială și supt execuție să grăbește a ruga pe Cinstitul departament ca pe deoparte cu chipu ce va socoti să o scape de un asemenia om orînduindu pe altu mai cu haractir de pe cum au fost d-lui căpitan Lăzărun fostul în locul său iar despre de alta să-l înțelepțească spre pilde și altora.

Anul 1840, luna iunie 3

Notă. Cuvintele plasate între paranteze drepte au fost anulate în ciornă.

Arh. St. Buc., Dosare mănăstirești, M-rea Mărgineni, dosar nr. 1/1830, f. 212 (ciornă) (Inedit).

VIII.

Trimiterea la mănăstirea Mărgineni, în surghiun, a fostului iuncăr NICOLAE BĂLCESCU.

No. 31

Vornicia temnițelor

Cuviosului egumen al Mănăstirei Mărgineni

Arestatul Nicolae Bălcescu, fostul iuncăr, pentru împărtășirea ce au avut cu turburătorii liniștii obștii, s-au osîndit prin luminat ofisul Mării Sale lui Vodă din 18 Iunie trecut cu No. 536, alăturat în copie pe lîngă adresul cinstitului Departament de supt No. 5048, a să trimite în surghiuunlîcu acei mănăstiri pe soroc de ani trei, fiind nevîrsnic, socotit de la data luminatei porunci; de aceea cu Dumitrache sin Radu și cu Radu sin Zecul paznicii ocîrmuirii Ilfov, să îndreptează numitul acolea, de a căruia primire veți întoarce cuviincioasa dovadă chiar în copie prescrisă depe alăturatul catastih de statul său supt No. 1864, și tot într-o vreme vi să face cunoscut că spre paza numitului s-au poruncit ocîrmuirei județului Prahova, de către cinst. De-

partament dinlăuntru ca să trimită Cuvioșii voastre doi dorobanți, cari vor fi pentru paza numitului și supt răspunderea Cuvioșiii voastre.

Șeful Vornicii
Blaramberg
1841 Iulie 7
Despărțirea l-iu, Masa l-iu
No. 1865

Pentru Șeful Mesii

Teodor Cialic

Arh. St. Buc., Dosare mănăstirești, M-rea Mărgineni, dosar nr. 1/1830, f. 229r.

Ediții : Iuliu Tuducescu, ***Două acte privitoare la surghiunul lui N. Bălcescu în 1841.*** În : „Convorbiri literare", **34**, 1900, p. 1125—1127 ; G. Zane, ***Mişcarea revoluționară de la 1840 din Țara Românească.*** În : „Studii și materiale de istorie modernă", 3, 1963, p. 303.

IX.

No.	Numele, sinul și porecla	De ce stare :	De cîți ani !	Ce semne are :
1	Nicolae Bălcescu sin Pită-reasa Zinca	Nevîrstnic	19	Înălțimea de coți 2 și 7 verstie, părul căstăniu, sprincenele căstănii, ochii căprui, la față smead mustățile căstănii, rade, la chip prelung, nasul lung

Vornicia temnițelor,
Catastihul acesta fiind întocmit după chipul și semnele numiților potrivit cu luminatul ofis Mării Sale lui Vodă s-au adeverit.

Șef vorniciei :
Blaramberg

Pentru Șeful Mesii : Theodor Cialic
1841 Iulie
No. 1864

Fișa de deținut a lui
NICOLAE BĂLCESCU

Unde s-au judecat	Pentru ce s-au judecat și la ce pedeapsă s-au orînduit :	Cînd s-a trimis pentru dînșii înștiințare cuviosului egumen al M-rei Mărgineni	De ce credință
La cinstitul Înalt Divan, Secția I-iu, însoțit cu cinstitul Divan criminal	Ca un turburător liniștii obștii s-au osîndit prin luminatul ofis al Mării Sale lui Vodă de la 18 Iunie trecut supt No. 536 alăturat în copie pe lîngă adresa cinst. Departament al Dreptății cu No 5048 a se trimite surghiun la pomenita mănăstire pe soroc de ani trei	S-au trimis cu porunca Vorniciei de la 7 Iulie 1841 supt No. 1865.	Creștin

Adresa pe verso : Cu arestantul Nicolae Bălcescu Vornicia temnițelor — Cuviosului egumen al M-rei Mărgineni No. 1864 și 1865

Arh. St. Buc. Dosare mănăstirești, M-rea Mărgineni, dosar nr. 1/-830, f. 230. Ediții : Iuliu Tuducescu, *Două acte privitoare la surghiunul lui N. Bălcescu în 1841*. In : „Convorbiri literare“, 34, 1900, p. 1125—1127 ; G. Zane. *Mișcarea revoluționară de la 1840 din Țara Românească“*. În : „Studii și materiale de istorie modernă“, 3, 1963, p. 304.

X.

Răspunsul mănăstirii Mărgineni care confirmă primirea arestatului NICOLAE BĂLCESCU

Cinstitului departament al dvornicii temnicilor
1841 iul[ie] 8. No. 38

Trimisul arestat Nicolae Bălcescu fostul iuncher pe lîngă porunca acelui cinstit departament de supt. No. 1685 s-au primit și pentru care totodată cu întoarcerea cerutei dovezi în copie prescrisă după alăturat catastih de statul său, cu cinste să răspunde, ca potrivit se va face urmare. În lipsă.

Ieremia

Adeverirea catastihului

M[ănăstirii] M[ărgineni]

Catastihul acesta fiind întocmit după cel alăturat pe lîngă porunca aceștii cinstite dvornicii a

temnicilor de supt No. 1865 în chipul și semnile pomenitului s-au adeverit. În lipsă

K.

Singur tu scris și tu însuți încalci legile *

* Însemnare în limba greacă
Arh. St. Buc., Dosare mănăstirești, M-rea Mărgineni, dosar nr. 1/1830. f. 231 (inedit).

XI.

Demersurile mănăstirii Mărgineni pentru obținerea celor doi dorobanți trebuitori pentru paza arestatului NICOLAE BĂLCESCU.

Cinstitei ocîrmuiri de Prahova

1841 iul[ie] 28 : No. 50

Cu remiterea pe lîngă porunca Cinstitei dvornicii a temnicerilor, de supt No. 1865 a arestatului Nicolae Bălcescu fostul iuncher în surghiunlîcul acestei M-tiri., vi să face cunoscut că pentru păsire s-au porunci acei cinstite ocîrmuiri ca să ne trimiță doi dorobanți. Și fiindcă și din aceștia numai unu s-au arătat, atunci după venire-i șezîndu vreo trei zile și de atunci și pînă acum nici acela.

De aceea M[ănăstirea] nu lipsește cu cinste a i să pune în cunoștință spre civiincioasa punere la cale.

În lipsă

K.

Arh. St. Buc., Dosare mănăstirești, M-rea Mărgineni, dosar nr. 1/1830, f. 238 (inedit).

XII.

Eliberarea lui NICOLAE BĂLCESCU de la mănăstirea Mărgineni.

Vornicia Temnițelor

Năstavnicul Mănăstirii Mărgineni

Măria Sa prea Înălţatul Nostru Domn, cu prilejul sărbătorii Sfintei învieri a domnului mîntuitorul nostru Isus Hristos milostivire revărsînd și asupra lui Nicolae Bălcescu, ce cu porunca de supt No. [1865] din anul încheiat s-au trămis în surghiulîcul acei mănăstiri pă soroc de ani trei, au binevoit prin luminat ofis din 18 ale curgătoarei luni No. 239, alăturat în copie pă lîngă adresa C[institului] departament al Dreptăţii supt No. 1021, a-i dărui desăvîrșească ertare din hotărîrea sorocită. De aceea să scrie Cuvioșiei voastre ca să încredinţeze pă numitul în mîna Dlui D: Barbu Bălcescu a-l

aduce la Vor[nicie] spre a să aduce la îndeplinire înalta poruncă.

Blaramberg

Ajutorul me[sei] Teodor Cialic

Anul 1842
luna apr[ilie] 22
Des. 1.
Mas[a] 1
No. 962

[Însemnare a egumenului] : „Potrivit cu cele poruncite s-au slobozit apr[ilie]27"

Arh. St. Buc., Dosare mănăstirești, M-rea Mărgineni, dosar nr. 1/1830, f. 234r.
Ediții : Horia Nestorescu-Bălcești, *Bălcești — destinul unei familii*. În : „Magazin istoric", 1, nr. 3, iun. 1967, p. 54—55.

XIII.

Firmanul Sultanului Abdul-Mugid pentru grațierea majorității condamnaților de la mănăstirea Mărgineni.

Laudă prinților din Nația lui Mesia și întîiul între cei mai mari ai neamului lui Hristos prinț al Țării Românești Barbule Știrbei (căruia rangul să se prelungească în veci).

Cum va sosi acest Împărătesc al nostru ordin, fie știut, cu toate că era Împărătească noastră voință ca să se arestuiască pe termen de șase ani acele 6 persoane, din numărul acelora ce s-au prins pentru desordini ivite în Țara Românească, cărora numele sînt cunoscute și care s-au dat sub judecată, și 5, încă, cărora numele sînt cunoscute și care după hotărîrea judecătoriilor locale s-au găsit cu cale să se supue la osîndă, munci pe termen de 6 ani, îndatorîndu-se la munci proaste, dar fiindcă din aceste persoane o mai mare parte s-a găsit în arătate mai sus desorini fără a fi informate de ele și fiindcă sînt închise mai mult de un an, care timp de destul spre pedeapsa lor, s-a acordat Împărăteasca noastră iertare către toate celelalte persoa-

ne, afară de persoanele Constantin Zaman, Scarlat Turnavitu şi Alexandru Petrescu deocam dată.

Acum, Tu, Prinţe, informîndu-te de cuprinderea acestui Împărătesc al nostru ordin, vei libera pe aceste persoane, dîndu-le să înţeleagă că, dacă nu se vor îndrepta şi nu se vor pătrunde de valoarea unei asemenea bunăvoinţe, urmînd la executarea unor asemenea necuviinţe, atunci li se va face cuvenita straşnică pedeapsă.

După modul acestui Împărătesc ordin urmînd, te vei supune la Sacrul nostru Semn.

Datu-s-a în Capitala noastră pe la începutul lui Şavalu anul Egirei 1266 [29 iulie 1850].

[Pe verso, cu caractere chirilice] : „Firman de la 20 august 1850, prin care să iartă parte din arestanţii de la Mănăstirea Mărgineni, implicaţi în Evenimentele din Anul 1848".

Arh. St. Buc., Documente turceşti, pachet XIV/1619 ; original pe hîrtie.

BĂLCESCU AND OTHER POLITICAL PRISONERS AT MĂRGINENI

In the series of the particular works dedicated to Nicolae Bălcescu and to the Romanian Revolution from 1848 initiated by the cultural Society „The Friends of Bălcescu Museum", there occurs now this study meant to mainly present the period of imprisonment of the great Romanian democratic revolutionary Nicolae Bălcescu at the monastery Mărgineni after the failure of the revolt from 1840 lead by Mitică Filipescu.

All the participants to the revolutionary action from 1840 have been arrested and convicted to hard years of detention at Snagov prison. Nicolae Bălcescu, the youngest participant was convicted to only three years of imprisonment at the monastery of Mărgineni where he was brought in July, 8 th, 1841 and relesed before enoling the whole period of imprisonment on the 27 th of April 1842, by the so-called clemency law delivered by the voivode.

As the monastery Mărgineni, disappeared today, became a gemine symbol of martyrdom in the fight for liberty, the author enters upon an ample reconstitution of the history of this old settlement from Walachia. Thus, it is pursued the history of the monastery since its first documentary attestation in 1486 when it was built up by the magistrate

Drăghici of Mărgineni by means of a material which is original.

Subsequently, in 1646, the monastery was completely rebuilt by the court marshall Constantin Cantacuzino, a great dignitary of Byzantine origin at the court of the voivode Matei Basarab.

From now on, there begings the most fruitful epoch in the development of this old settlement.

Later, in 1720, the voivode Nicolae Mavrocordat devotes it to the Mount Sinai, but the monastery passes through an evil century for its existence, being destroyed by two catastrophic earthquakes, in 1742 and 1802.

Having been rebuilt, the monastery is changed after 1830 into a prison for both prisoners of common law and prisoners who commited political misdemeanours.

Its first political prisoners in its modern epoch is *Alecu Lenș* who was imprisoned here in April, 1 st, 1839 charged to have fed an atmosphere of insubordonation towards the Organic Regulations and towards the protecting powers : Russia and Turkey. After two months of imprisonment, Alecu Lenș was released.

Then, in 1840, was imprisoned at Mărgineni the colonel *Ion Câmpineanu*, the man who tried to achieve an ample movement of national resistance against the Organic Regulations and aganist all the foreign interferences into the life of Walachia. He was followed, as we saw before, by Nicolae Bălcescu who was taken ill by the disease caused by the hard living conditions which ruined him little by little

until his tragical end, far from the country, at Palermo.

After the suppression of the Revolution from 1848 by the two allied powers, Russia and Turkey, the participants to the movement who remained at home have been arrested, tortured and chayed to hard years of prison. They spent their sad detention at the monastery Mărgineni too, which has thus become the tragical symbol of martyrdom for those who, at the middle of the last century, fought for the national and social freedom of their country.

The study, which constitutes the first part of the work, is completed with a rich *documentary annex*, in which are published, in transcription, 13 different documents referring to the history of the monastery and to the imprisonment of the Romanian revolutionaires, Alecu Lenș, Ion Câmpineanu, NICOLAE BĂLCESCU as well as the 11 martyrs of the Revolution from 1848. The greatest part of these materials is original.

The work is also completed with numerous *iconographical materials*, which present images of the monastery in different epochs as well as photocopies of the main original documents which are reproduced in the annex.

CUPRINS

7 Mănăstirea

17 Temnița

22 Biblioteca

26 Duelul

31 Câmpineanu

35 Conspirația

38 Nicolae Bălcescu
sin Pităreasa Zinca

41 La Mărgineni

45 Martirii

50 Obeliscul

51 Anexe

[illegible]

15 [illegible]

[illegible]

[illegible]

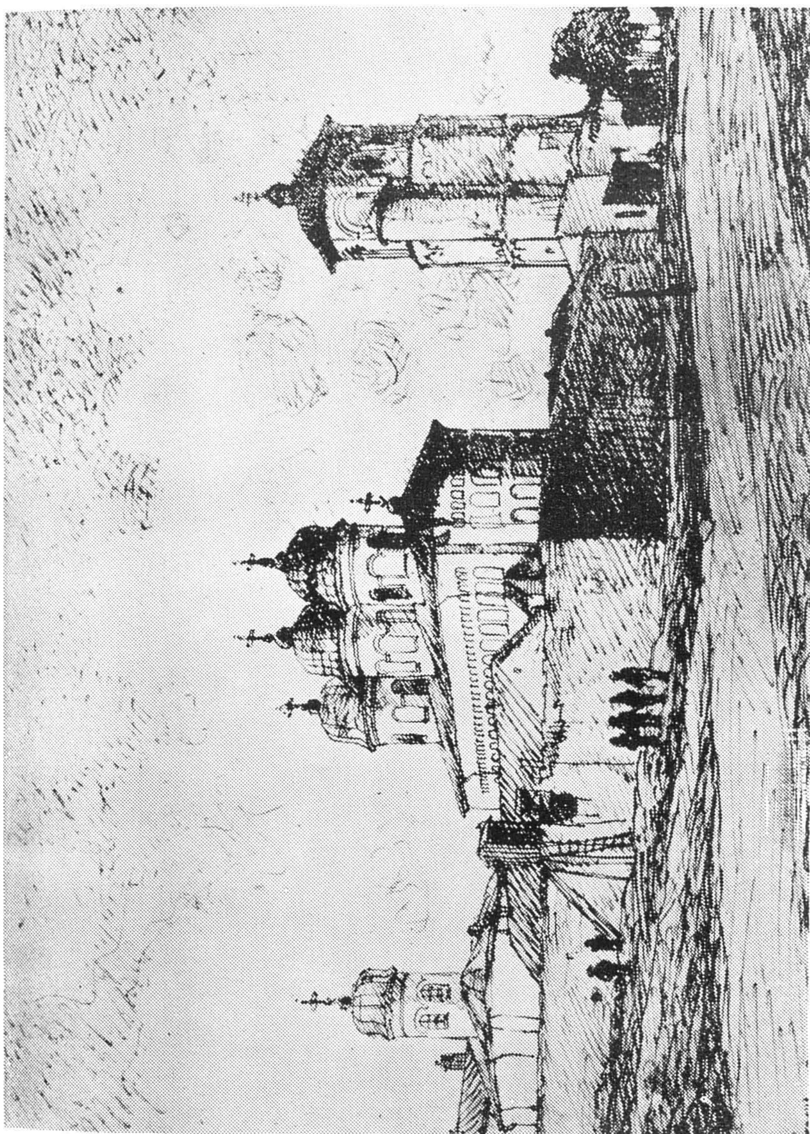
[illegible]

[illegible]

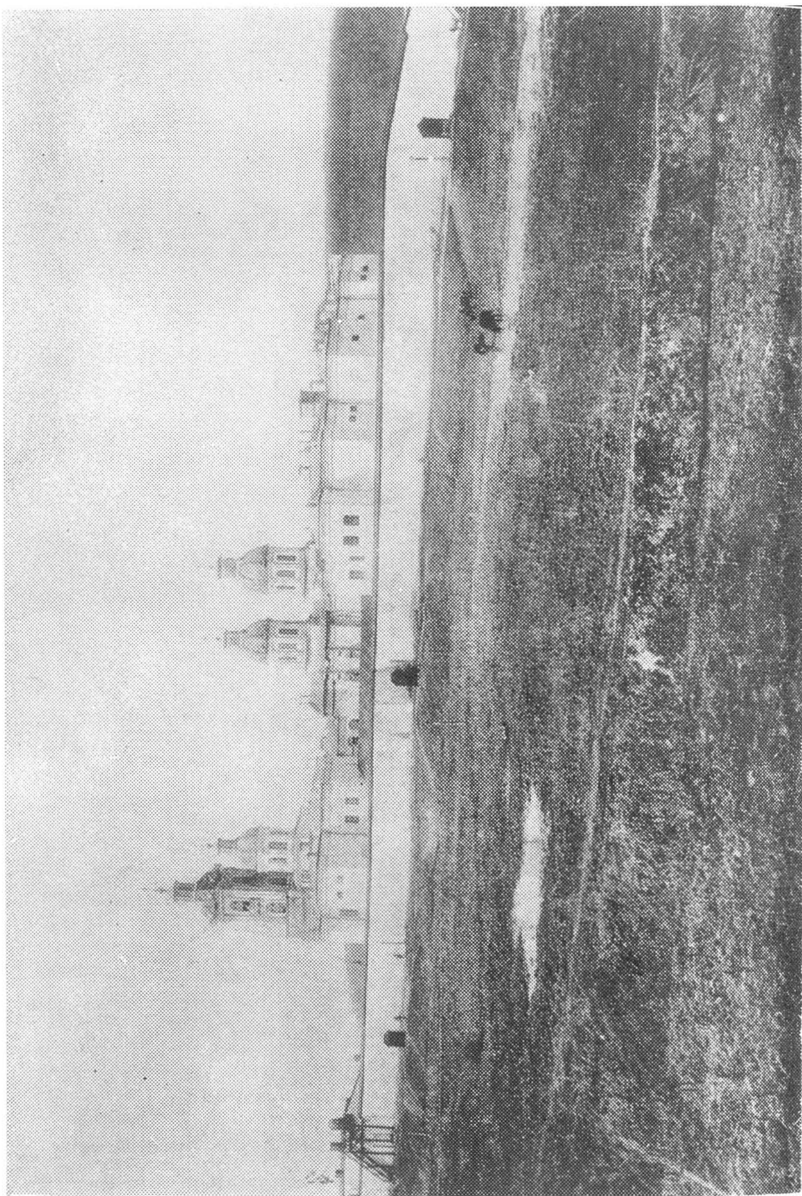
58 jn. [illegible]

jn. [illegible]

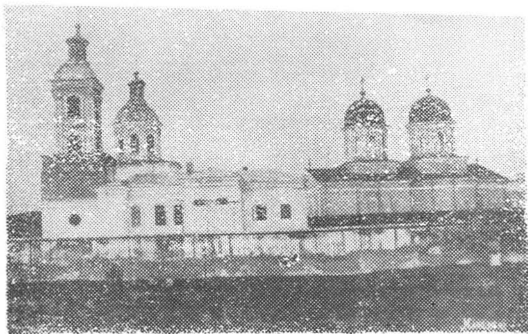
[illegible]

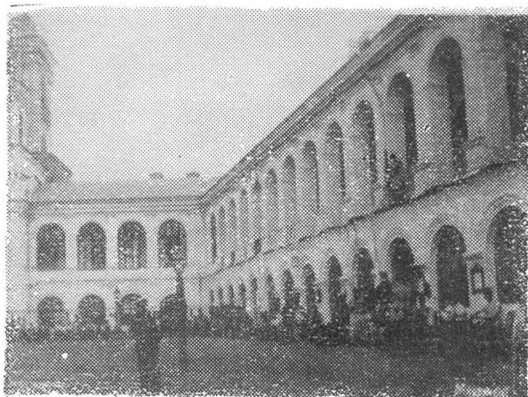

3

4

5

6

7

233

1557

134 ... № 26 ... No 203

Департаментулъ Трѣбилор дин лъунтру

Кѣвіосълъ Настaвник Мънастирii Мърџинени

Прін оцис де ла 21 Маіо Мърія са Водъ біне воінд а дъруі Д-луі Акім [illegible] ертаре департаментулъ требуе а се пуне ла кале Кѣвіосiei тале [illegible] ка [illegible] біне воіеш Д-луі Акім [illegible] слобод а се ынтоарче де ла ачеа Мънастире.

Департаментул [illegible]

[illegible]

№ 2541

Iunie 1829

Маіо 21

[illegible] 1

[illegible] 1

№	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible] 265	[illegible]	[illegible] 270 — 230
1	[illegible]	[illegible]	19	[illegible] 7 [illegible]	[illegible]	[illegible] 136 [illegible] 18 [illegible] 5048 [illegible]	[illegible] 7 [illegible] 841 [illegible] 1863	[illegible] 36

ARHIV[illegible]CULUI BUCUREȘTI

[illegible]

[illegible]

[illegible]

8211 [illegible]

[illegible] 1864

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

№ 1392

1840 [illegible] 19

[illegible]

[illegible]

14

15

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Ав 1821. [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Иѡ [illegible] Ворник [illegible]

[illegible]

[illegible] 22.

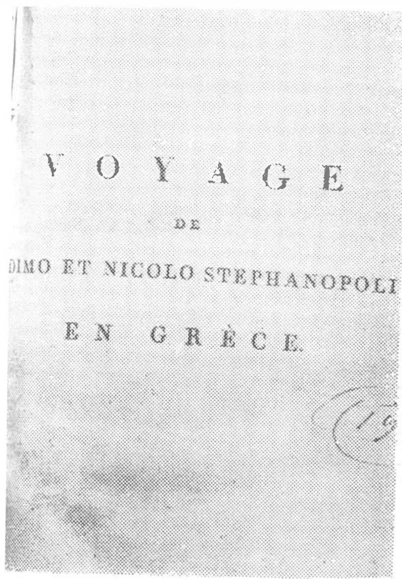
[illegible]

№ 962

[illegible]

[illegible]

17

VOYAGE

DE

DIMO ET NICOLO STEPHANOPOLI

EN GRÈCE.

18

De la Bibliotèque de

Mr Nicolas Baltzescu

Souvenir d'Amitié à
Monsieur Demetre de la
part de N. Battchesco.

le 13 fevrier. 1842

i Martzineni

19

Lista ilustrațiilor

1. Detaliu, cu mănăstirea Mărgineni, din harta stolnicului Constantin Cantacuzino, în versiunea italiană publicată de Anton Maria Del Chiaro, la Veneția, în 1718.
2. Catagrafia mănăstirii Mărgineni din 1828.
3. Mănăstirea Mărgineni după un desen, din 1857, de Cretzoiu.
4. Mănăstirea Mărgineni după incendiul din 1893, refăcută.
5—7. Mănăstirea Mărgineni după primul război mondial.
8. Adresa Departamentului Pricinilor din Lăuntru pentru trimiterea în surghiun la mănăstirea Mărgineni a lui Alecu Lenș.
9. Adresa Departamentului Trebilor din Lăuntru pentru eliberarea lui Alecu Lenș de la mănăstirea Mărgineni.
10. Fișa de deținut a lui NICOLAE BĂLCESCU.
11. Adresa Departamentului Pricinilor din Lăuntru către egumenul mănăstirii privind trimiterea în surghiun a colonelului Ion Cîmpineanu.
12. Ciorna adresei mănăstirii Mărgineni către Departamentul din Lăuntru referitoare la purtarea necorespunzătoare a paznicului colonelului Ion Cîmpineanu.
13. Adresa Vorniciei Temnițelor privitoare la trimiterea în surghiun la mănăstirea Mărgineni a lui NICOLAE BĂLCESCU.
14. Ciorna răspunsului mănăstirii Mărgineni pentru primirea arestatului NICOLAE BĂLCESCU.
15. Ciorna adresei mănăstirii Mărgineni către Ocîrmuirea de Prahova pentru obținerea celor doi dorobanți necesari pentru paza arestatului NICOLAE BĂLCESCU.
16. Adresa Vorniciei Temnițelor pentru eliberarea lui NICOLAE BĂLCESCU (22 aprilie 1842).
17—19. Însemnări și o dedicație a lui NICOLAE BĂLCESCU pe o carte dăruită, din închisoare, lui Mitică Filipescu.

Imprimat la I. P. „Buletinul Oficial“ București. — c. 21

Muzeul memorial „Nicolae Bălcescu". deținătorul unui bogat tezaur documentar, — forum de cercetare științifică, de educație patriotică.

Lei 6

SOCIETATEA „PRIETENII MUZEULUI BĂLCESCU"
Bălceşti pe Topolog, 1975